

Stichting
Pensioenfonds
Smurfit Nederland

Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland
Warandelaan 2
4904 PC Oosterhout
Telefoon: +31 (0)162 - 48 00 17
Telefax: +31 (0)162 - 48 00 98

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41189915

Verslag over het boekjaar
1-1-2016 t/m 31-12-2016

Toelichting bij de foto:

Smurfit Kappa Zedek Deventer

Van links naar rechts: John Koekenbier, Monique Montree en Lex de Vries

Inhoud

	Pagina
Bestuursverslag	
Meerjarenoverzicht	5
Algemene ontwikkelingen	7
Ontwikkelingen in 2016	7
Doelstellingen voor 2017	8
Profiel en organisatie	8
Premiebeleid	12
Toeslagbeleid	14
Beleggingsbeleid	15
Pensioenbeleid	21
Uitvoeringskosten	25
Risicoparagraaf	26
Financiële positie van het Pensioenfonds	30
Verzekerdenbestand	31
Verslag verantwoordingsorgaan	
Verklaring verantwoordingsorgaan	33
Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan	37
Samenvatting verslag visitatiecommissie	
Verslag visitatiecommissie	39
Reactie bestuur op verslag visitatiecommissie	42
Jaarrekening	
Balans per 31 december	44
Staat van baten en lasten	46
Kasstroomoverzicht	48
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	49
Toelichting op de balans per 31 december	53
Gebeurtenissen na balansdatum	61
Toelichting op de staat van baten en lasten	62
Resultaatbestemming	67
Risicoparagraaf	68

Pagina**Overige gegevens**

Resultaatbestemming	73
Actuariële verklaring	74
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	76

Bestuursverslag

Meerjarenoverzicht

	2016	2015	2014	2013	2012
Aantallen					
Actieve deelnemers	322	325	322	319	332
Gewezen deelnemers	422	418	425	433	433
Pensioengerechtigden	413	415	405	400	407
Totaal	1.157	1.158	1.152	1.152	1.172
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Vordering op Nationale-Nederlanden inzake garantiecontract	129.052	120.391	115.359	99.315	104.155
Beleggingen					
Belegd vermogen	108.452	101.822	107.323	84.953	90.290
Belegd vermogen risico deelnemers	10.250	9.467	9.729	7.776	7.168
Beleggingsopbrengsten depot	9.379	-1.582	25.053	-3.169	7.564
Beleggingsopbrengsten risico fonds	334	-108	937	158	147
Beleggingsopbrengsten risico onderneming (VUT-regeling) ¹⁾	0	1	276	-51	163
Beleggingsopbrengsten risico deelnemers	688	-103	1.672	254	729

1) Vanaf 2013 worden de beleggingsopbrengsten VUT apart gepresenteerd. Tevens zijn voor de vergelijkbaarheid de cijfers voor 2012 aangepast.

	2016	2015	2014	2013	2012
Reserves					
Algemene reserve	4.453	4.313	4.896	4.940	5.576
Bestemmingsreserve ¹⁾	0	0	210	–	–
Bestemmingsreserve kosten implementatie ²⁾	140	140	–	–	–
Totaal reserves	4.593	4.453	5.106	4.940	5.576
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen	129.052	120.391	115.359	99.315	104.155
Voorziening langdurig zieken	168	175	190	187	189
Totaal technische voorzieningen	129.220	120.566	115.549	99.502	104.344
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	10.250	9.467	7.776	7.168	5.980
Afgeleide rente ultimo	1,28%	1,64%	1,82%	2,71%	2,39%
Totaal pensioenverplichtingen	139.470	130.033	115.549	99.502	104.344
Pensioenvermogen	143.923	134.346	120.445	104.442	109.920
Overige voorzieningen					
VUT-voorziening ³⁾	1.138	1.138	1.137	1.102	1.634
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	3.388	3.329	3.285	3.315	3.297
Pensioenuitkeringen	3.817	3.821	3.796	3.836	3.850
VUT-uitkeringen	0	0	66	324	527
Dekkingsgraad					
Vereiste dekkingsgraad	101,0%	101,0%	101,1%	101,1%	101,1%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	101,0%	101,0%	101,1%	101,1%	101,1%
Dekkingsgraad ^{4) 5)}	103,2%	103,3%	104,2%	105,0%	105,3%
Beleidsdekkingsgraad	103,2%	103,3%	–	–	–

1) Ultimo 2014 is een bestemmingsreserve gevormd, zijnde het cumulatieve verschil tussen de ontvangen premie en de benodigde premie in de Aanvullende Pensioen Spaarregeling vanaf 2014. De vorming van deze bestemmingsreserve is conform de afspraken gemaakt tussen sociale partners. Ultimo 2015 is vanuit de bestemmingsreserve 70 beschikbaar gesteld aan het vermogen van het fonds, ten behoeve van de kostendekkende premie. De afroaming uit de bestemmingsreserve vindt plaats na resultaatbepaling. De overige 140 zijn overgeheveld naar de Bestemmingsreserve kosten implementatie.

2) Het fonds heeft ultimo 2015 een bestemmingsreserve gevormd ter dekking van implementatiekosten voor wijziging van de regeling per 1 januari 2015. De implementatie heeft plaatsgevonden in 2016, maar de kosten worden in 2017 in rekening gebracht bij het pensioenfonds.

3) Primo 2015 is de VUT-voorziening beëindigd. Het bedrag ultimo 2014 ad. € 1.137 is gestort op een spaarrekening bij Nationale-Nederlanden.

4) Tot en met 2014 wordt de dekkingsgraad als volgt berekend: algemene reserve + voorziening pensioenverplichtingen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen.

5) Vanaf 2015 wordt de dekkingsgraad vastgesteld als het totaal eigen vermogen (exclusief bestemmingsreserve) plus de totale pensioenverplichtingen gedeeld door de totale pensioenverplichtingen. De dekkingsgraden van 2014 en eerder zijn niet herrekend. Op basis van de nieuwe definitie van de bepaling van de dekkingsgraad zou de dekkingsgraad ultimo 2014 104,1% bedragen.

Algemene ontwikkelingen

Het jaar 2016 was in veel opzichten een rumoerig jaar. Wereldwijd waren er op politiek terrein diverse gebeurtenissen die van invloed waren op de financiële markten. Dit had ook zijn weerslag op de situatie bij de Nederlandse pensioenfondsen. Bij ons pensioenfonds is die invloed over het algemeen wat minder gezien het herverzekeringscontract met Nationale-Nederlanden. Echter, het aflopen van dit contract eind 2016 was een belangrijke gebeurtenis waar het bestuur zich gedurende het jaar veel mee heeft beziggehouden.

Wij blikken in dit verslag terug op de situatie van het Smurfit Nederland pensioenfonds (hierna "het pensioenfonds") in 2016 maar ook de toekomst van het pensioenfonds wordt besproken in dit verslag. Hierbij wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Profiel en organisatie;
- Premiebeleid;
- Toeslagbeleid;
- Beleggingsbeleid;
- Pensioenbeleid;
- Uitvoeringskosten;
- Risicoparagraaf;
- Financiële positie van het pensioenfonds; en
- Verzekerdenbestand.

Vervolgens worden de verslagen van het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie weergegeven met daarbij een reactie van het bestuur.

Ontwikkelingen in 2016

De belangrijkste ontwikkelingen bij het Smurfit Nederland pensioenfonds in 2016 hadden betrekking op het aflopen van het garantiecontract bij Nationale-Nederlanden en de gevolgen daarvan voor het pensioenfonds en alle belanghebbenden. Daarom is er veel aandacht besteed aan een toekomst oriëntatie die het bestuur heeft uitgevoerd en aan het pensioenoverleg tussen en met de sociale partners. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het overleg tussen de sociale partners met name betrekking heeft op de toekomstige uitvoering van de arbeidsvoorwaarde pensioen, waarbij het bestuur van het pensioenfonds zich met name richt op een zorgvuldige omgang met de in het verleden opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.

Pensioenoverleg sociale partners

In maart 2015 hebben de sociale partners –de werkgever en de vakverenigingen– een akkoord gesloten dat in principe gold voor het jaar 2015. Vervolgens zijn de sociale partners opnieuw met elkaar aan tafel gegaan om te spreken over de arbeidsvoorwaarde pensioen binnen Smurfit Kappa. Met name vanwege het feit dat de herverzekeringsovereenkomst eind 2016 afliep, is besloten om de pensioenregeling en het premiebeleid voor 2016 ongewijzigd te laten. Ook een besluit over de bestemming van het overschot in de VUT-regeling en over de premie voor ouderenbeleid is uitgesteld. Het is de bedoeling om alle onderwerpen in één keer op te pakken. In het pensioenoverleg wordt ook de mogelijkheid besproken van een (eventuele) samenvoeging van de twee ondernemingspensioenfondsen die zijn verbonden aan Smurfit Kappa.

Financiële positie en ontwikkeling

De dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2016 gedaald van 103,3% naar 103,2%; een daling van 0,1 procentpunt. De daling is met name het gevolg van de gedaalde rente, waardoor de voorziening is gestegen. Hierdoor neemt de waarde van het eigen vermogen procentueel af.

Per 1 januari 2016 hebben de actieve deelnemers een toeslag van 0,70% ontvangen, en de inactieve deelnemers van 0,35%. Dit was al in het voorgaande boekjaar in de voorziening pensioenverplichting verwerkt. Per 1 januari 2017 zijn er nog geen toeslagen toegekend. Dit zal worden meegenomen in de totale financiële afhandeling van het herverzekeringscontract.

Doelstellingen voor 2017

Gezien de omvang van het pensioenfonds en het feit dat de herverzekeringsovereenkomst eind 2016 is afgelopen, heeft het bestuur in 2016 een toekomst oriëntatie uitgevoerd. Ten aanzien van het garantiecontract heeft het bestuur in overleg met sociale partners besloten om dit premievrij zonder winstdeling achter te laten bij Nationale-Nederlanden. Het besluit om het contract zonder winstdeling voort te zetten is genomen op basis van de afweging die gemaakt is tussen de relatief hoge kosten voor het in stand houden van de winstdeling en de relatief lage verwachte rendementen. Het bestuur is tevreden dat de werkgever heeft besloten de pensioenopbouw van de actieve deelnemers in ieder geval tijdelijk onder te brengen bij Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland. Verder verwacht het bestuur dat er in 2017 positief besloten wordt over de bestemming van het overschot in de VUT-regeling en dat er afspraken worden gemaakt over de premie van 2% van het salaris voor ouderenbeleid, zodat het bestuur een besluit kan nemen over de (eventuele) liquidatie van het pensioenfonds.

Profiel en organisatie

Het pensioenfonds is opgericht op 23 december 1991 en statutair gevestigd te Loenen (Apeldoorn). Het kantoor van het pensioenfonds is sinds begin 2011 gevestigd in Oosterhout.

Het pensioenfonds heeft ten doel het uitvoeren van pensioenovereenkomsten conform de statuten en de aan de pensioenrechten en -aanspraken ten grondslag liggende pensioenreglementen, alsmede de uitvoering van andere uitkeringsovereenkomsten in relatie tot de pensioenovereenkomsten.

Het pensioenfonds voert deze taken uit voor de besloten vennootschap "Smurfit Kappa MNL Golfkarton B.V.", die is gevestigd in Eerbeek, Soest en Loenen. Voor de genoemde onderneming werden in 2016 de volgende pensioenregelingen uitgevoerd:

- Basispakket (middelloonregeling); en
- Beleggingspakket (beschikbare premieregeling).

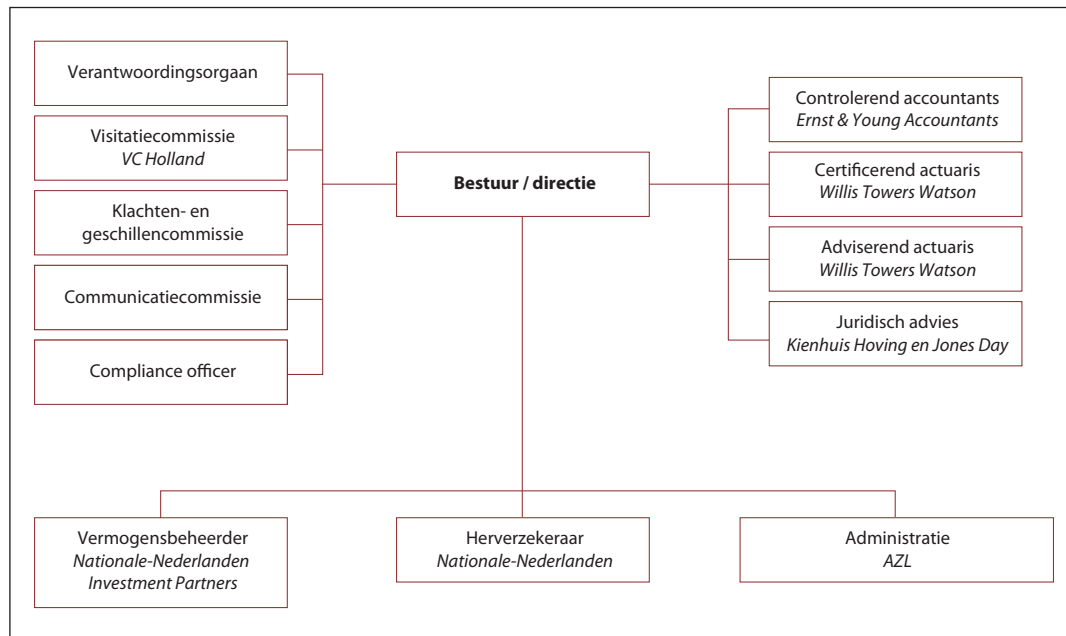
Het pensioenfonds informeert de sociale partners –de vakbonden en de werkgever– in principe twee maal per jaar in een voorjaar en najaar sessie over de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds. In 2016 hebben op 28 juni en 21 december informatiebijeenkomsten plaatsgevonden.

De pensioenverplichtingen voortkomend uit het Basispakket zijn geheel herverzekerd via een garantiecontract bij Nationale-Nederlanden. Het Beleggingspakket betreft een beschikbare premie regeling bij "Mijn Pensioen" van Nationale-Nederlanden Investment Partners.

Het jaarverslag heeft betrekking op het boekjaar 2016.

Organigram

De organisatie van het pensioenfonds ziet er als volgt uit:

De diverse onderdelen uit het organigram worden hierna besproken. Op een aantal terreinen heeft het bestuur taken en bevoegdheden gedelegeerd aan externe dienstverleners zoals Nationale-Nederlanden, Nationale-Nederlanden Investment Partners, AZL, Ernst & Young en Willis Towers Watson. Hierover zijn afspraken gemaakt in de overeenkomsten die zijn gesloten tussen de externe dienstverleners en het pensioenfonds.

Organisatie – Bestuur en directie

Het bestuur bestaat uit een even aantal bestuursleden met minimaal vier en maximaal tien leden. De ene helft wordt voorgedragen door de werkgever en benoemd door het bestuur (werkgeversleden). De andere helft van het bestuur bestaat uit werknemersleden en pensioengerechtigdenleden. De werknemersleden worden gekozen door de deelnemers op voordracht van de vakverenigingen en benoemd door het bestuur. De pensioengerechtigdenleden worden benoemd door het bestuur na verkiezing uit en door de pensioengerechtigden.

Op 31 december 2016 bestond het bestuur uit de volgende leden:

Functie	Naam	Geboorte- jaar	Namens	Vanuit	Aftredend (ultimo)
Voorzitter	Peter van Dijk	1947	werkgever	Smurfit Kappa Nederland B.V.	2020
Algemeen lid	Erwin Schotman	1972	werkgever	Smurfit Kappa MNL Golfkarton B.V.	2020
Algemeen lid	Vacature		werkgever		
Secretaris	Frank Elschot	1960	werknemer	Smurfit Kappa MNL Golfkarton B.V.	2020
Algemeen lid	Teus van Ginkel	1963	werknemer	Smurfit Kappa MNL Golfkarton B.V.	2020
Algemeen lid	Jan Paauw	1948	werknemer	pensioengerechtigden	2020

Met het oog op met name de toekomstverwachtingen van het pensioenfonds heeft het bestuur in overleg met het verantwoordingsorgaan en werkgever in 2015 besloten om de vacature voor bestuurslid namens de werkgever niet te vervullen.

De zittingstermijn van het bestuur eindigde aan het eind van 2016. De leden van het bestuur hebben aangegeven bereid te zijn om ook in 2017 hun rol te blijven vervullen. Zowel de vakbonden als de werkgever hebben dit ondersteund. Aangezien zich geen nieuwe kandidaat heeft gemeld voor de positie namens de gepensioneerden is het bestuur in ongewijzigde samenstelling verder gegaan.

De heer Marco Kiewiet is directeur van het pensioenfonds en uit dien hoofde belast met de uitvoering van het vastgestelde beleid. De heer Marco Kiewiet wordt daarbij ondersteund door mevrouw Liesbeth van Dasselaar, die pensioenspecialist is van het pensioenfonds.

De bestuursleden worden niet door het pensioenfonds betaald voor het uitoefenen van hun functie. Wel wordt aan gepensioneerde bestuurs- en commissieleden een vacatie- en een onkostenvergoeding verstrekt. De vacatievergoeding is vastgesteld op € 225 per bijeenkomst.

Het bestuur vergadert minimaal twee keer per jaar en verder zo vaak als de voorzitter of twee andere leden van het bestuur dit wenselijk achten. In 2016 is het bestuur op 16 februari, 26 april, 21 juni, 6 september, 8 november en 13 december bij elkaar geweest.

Organisatie – Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft met ingang van 1 januari 2008 een verantwoordingsorgaan ingesteld. Op 31 december 2016 bestond het verantwoordingsorgaan uit de volgende drie leden:

- Ton van Gestel: namens de werkgever (1947);
- Ine Vredegoor: namens de werknemers (1955); en
- Dick Lok: namens de gepensioneerden (1950).

De inrichting en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten en in een reglement. In het verantwoordingsorgaan worden actieve deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever gelijkkelijk vertegenwoordigd door één lid. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de uitvoering daarvan en over de naleving van de zogenaamde "Principes voor goed pensioenfondsbestuur". Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen, het gevoerde beleid en de beleidskeuzes van het bestuur aan de hand van onder meer het jaarverslag. In dit jaarverslag wordt separaat verslag gedaan van de bevindingen van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van het door het bestuur in 2016 gevoerde beleid.

De zittingstermijn van het verantwoordingsorgaan eindigde net als die van het bestuur aan het eind van 2016. Ook de leden van het verantwoordingsorgaan zullen in 2017 hun rol blijven vervullen.

Organisatie – Visitatiecommissie

Het bestuur zorgt voor de organisatie van transparant intern toezicht. Het intern toezicht betreft het kritisch bezien van het functioneren van het bestuur door onafhankelijke deskundigen. Het intern toezicht rapporteert na visitatie aan het bestuur. Het bestuur bespreekt het rapport met het verantwoordingsorgaan en de bevindingen worden in het jaarverslag van het pensioenfonds vermeld. Intern toezicht zal plaats vinden door middel van visitatie. De inrichting en bevoegdheden van de visitatiecommissie zijn vastgelegd in de statuten en in een reglement.

Vanaf boekjaar 2014 is het pensioenfonds verplicht een jaarlijkse visitatie uit te laten voeren. Het bestuur heeft daarom besloten om dit jaarlijks gelijktijdig met de jaarverslaglegging uit te laten voeren. De visitatie is uitgevoerd door de heren John Ruben en Jacques Nieuwenhuizen en door mevrouw Herma Polee van VCHolland. De opdracht omvatte het doen van een algehele visitatie, uitgaande van de door de Stichting van de Arbeid geformuleerde principes voor Pension Fund Governance, namelijk het beoordelen van:

- De beleids- en bestuursprocedures en -processen;
- De checks en balances binnen het fonds;
- De wijze waarop het fonds wordt aangestuurd; en
- De wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

De bevindingen van de visitatiecommissie zijn vastgelegd in een rapportage die is gedateerd op 12 juni 2017. In de rapportage is een aantal aanbevelingen gedaan aan het pensioenfonds inzake de opdracht. De aanbevelingen van de visitatiecommissie zullen –indien het bestuur daartoe besluit– in de loop van 2017 door het pensioenfonds worden opgevolgd. Een samenvatting van het rapport –en een reactie van het bestuur daarop– is opgenomen in dit jaarverslag in het hoofdstuk “Samenvatting verslag visitatiecommissie”.

Organisatie – Klachten- en geschillencommissie

Het pensioenfonds kent een klachten- en geschillenregeling. In deze regeling staat de te volgen procedure beschreven indien er een klacht over (het functioneren van) het pensioenfonds is. Zo zal een klacht door een onafhankelijke commissie in behandeling worden genomen. In 2016 zijn er geen klachten gemeld bij het pensioenfonds.

Organisatie – Compliance officer

Mevrouw Lieke Koelewijn treedt op als compliance officer van het pensioenfonds. De compliance officer bewaakt dat het pensioenfonds voldoet aan de voor het pensioenfonds van toepassing zijnde actuele wet- en regelgeving op het gebied van compliance, zoals met name opgenomen in de gedragscode en de klachten- en geschillenregeling. In het verslagjaar zijn door de compliance officer geen bijzonderheden gemeld. Wel is besproken dat de compliance officer in 2017 nog nauwer betrokken zal worden bij het pensioenfonds gezien alle ontwikkelingen.

Organisatie – Nationale-Nederlanden

Het garantiecontract is in werking getreden per 1 januari 2012 en heeft een looptijd tot en met 31 december 2016. Het contract is niet verlengd en zal zonder verdere winstdeling worden voortgezet.

Organisatie – Nationale-Nederlanden Investment Partners

Het vermogensbeheer is opgedragen aan Nationale-Nederlanden Investment Partners. Dit omvat eveneens de uitvoering van de Beleggingspakket (“Mijn Pensioen”). Nationale-Nederlanden Investment Partners verstrekt jaarlijks een ISAE-3402-rapportage met betrekking tot de processen en beheersingsmaatregelen van Nationale-Nederlanden Investment Management. Het bestuur heeft de ISAE-3402-rapportage bestudeerd, en dit geeft geen aanleiding tot aanvullende maatregelen.

Organisatie – AZL

Het voeren van de deelnemers-, de financiële en de uitkeringsadministratie is uitbesteed aan AZL te Heerlen. AZL verzorgt voor meerdere pensioenfonds de administratie. AZL verstrekt jaarlijks een rapportage over de resultaten van een ISAE-3402-audit die bij AZL heeft plaatsgevonden en die gericht is op de opzet en het bestaan van de beheers- en controlemaatregelen, processen en procedures van AZL. Het bestuur heeft de ISAE-3402-rapportage bestudeerd en dit geeft geen aanleiding tot aanvullende maatregelen. Daarnaast verzorgt AZL de actuariële analyse en verslaglegging voor het pensioenfonds.

Organisatie – Accountant en actuaris

Het bestuur van het pensioenfonds benoemt een externe accountant, een externe adviserend actuaris en een externe certificerend actuaris.

De externe accountant is Ernst & Young Accountants. De accountant controleert jaarlijks de jaarrekening en de jaarstaten voor De Nederlandsche Bank. Verder doet de accountant jaarlijks verslag van zijn controlewerkzaamheden door middel van een controleverklaring en een mondelinge en schriftelijke toelichting.

Het bestuur heeft Willis Towers Watson benoemd als externe adviserend en certificerend actuaris. Binnen Willis Towers Watson is de functie van certificerend actuaris gescheiden van die van adviserend actuaris. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 148 van de Pensioenwet heeft Willis Towers Watson een door De Nederlandsche Bank goedgekeurde gedragscode die de onafhankelijkheid van de certificerend actuaris waarborgt.

De certificerend actuaris toetst onder andere jaarlijks de mate waarin de verplichtingen van het pensioenfonds door aanwezig vermogen worden gedekt, maakt jaarlijks een actuariel rapport en certificeert de actuariële verslagstaten voor De Nederlandsche Bank.

De adviserend actuaris adviseert het bestuur verder bij actuele pensioenzaken.

Het bestuur vraagt advies aan de accountant en de actuaris in alle gevallen waarin het dit nodig oordeelt. Verder vraagt het pensioenfonds indien nodig adviezen met betrekking tot het beleggingsbeleid bij een externe partij.

Organisatie – Juridisch advies

Het bestuur van het pensioenfonds wendt zich in geval van juridisch advies tot Kienhuis Hoving dan wel Jones Day, afhankelijk van de inhoud van het vraagstuk.

Zelfevaluatie Bestuur

Overeenkomstig de "Principes voor goed pensioenfondsbestuur" heeft het bestuur in zijn statuten een procedure opgenomen teneinde zijn eigen functioneren, zowel van het bestuur als geheel als van de individuele bestuursleden, periodiek te evalueren. Eind 2015 is invulling gegeven aan deze zelfevaluatie. De bestuursleden hebben elkaar en het bestuur als geheel geëvalueerd. De resultaten hiervan zijn besproken in de bestuursvergadering van 16 februari 2016. Over het algemeen waren de beoordelingen positief. De gemaakte opmerkingen zijn besproken binnen het bestuur.

Geschiktheidsbevordering

Het bestuur besteedt actief aandacht aan de bevordering van de geschiktheid van het bestuur. In 2015 hebben alle bestuursleden de startmodule van de pensioenopleiding "Geschiktheidsniveau A" gevolgd via de "Towers Watson Academy Learning Portal" en daarnaast heeft het bestuur de module "Vermogensbeheer" gevolgd van de opleiding "Geschiktheidsniveau B". In 2016 heeft het bestuur de modules "Pensioenbeleid: Financiële thema's" en "Pensioenbeleid: Niet-financiële thema's" gevolgd van de opleiding "Geschiktheidsniveau B".

Premiebeleid

Op verzoek van de sociale partners heeft het bestuur het premiebeleid voor 2016 gelijk gelaten aan het beleid in 2015. De premiestelling kan niet meer direct gekoppeld worden aan de verschillende onderdelen in de pensioenregeling, te weten:

- Het Basispakket; en
- Het Beleggingspakket.

Basispakket en Beleggingspakket

De jaarlijkse bijdrage is gelijk aan 18,65% van de som van de jaarsalarissen van de actieve deelnemers. Hiervan heeft 16,65% betrekking op de verwachte actuariële lasten met betrekking tot opbouw van de pensioenaanspraken in het lopende boekjaar. De overige 2% is bestemd ter dekking van de uitvoeringskosten zoals bijvoorbeeld de kosten van de administrateur, de accountant en de actuaris.

Daarnaast wordt een doorsneepremie berekend die gelijk is aan 4,3% van de som van de jaarsalarissen van de actieve deelnemers. Als gevolg van wijzigingen in het fiscale kader vanaf 1 januari 2014 zijn de beschikbare premiestaffels naar beneden bijgesteld. In overleg met de sociale partners is besloten de doorsneepremie van 4,3% ook voor 2016 in stand te houden.

Aanvullende VUT-regeling

Op het moment van ingang van een aanvullende VUT-uitkering werd de totale uitkering op het moment van ingang in één keer gefinancierd door de werkgever.

Per eind 2015 is er een VUT-overschot vastgesteld van ruim € 1,1 miljoen. Hiervoor is door sociale partners nog geen bestemming afgesproken, dus dit overschot staat ook per eind 2016 nog op de balans.

Werknemerspremie 2016

De deelnemer is –net als in voorgaande jaren– in 2016 verplicht tot de hierna genoemde bijdragen in het kader van de pensioenregeling:

- 7,85% van de pensioengrondslag; en
- 3,25% van het pensioengevend jaarsalaris.

Werkgeverspremie 2016

De werkgeverspremie is in 2016 gelijk aan het verschil tussen de totale lasten van de pensioenregelingen in 2016 –zoals hiervoor omschreven– en de genoemde werknemerspremies voor 2016.

Premies in 2016

Artikel 129 van de Pensioenwet schrijft voor dat de ontvangen premie ten minste gelijk dient te zijn aan de kostendekkende premie zoals vastgesteld in de actuariële en bedrijfstechnische nota. Een premiekorting is alleen toegestaan als aangetoond kan worden dat naast de onvoorwaardelijke verplichting en het vereist eigen vermogen ook voldoende vermogen aanwezig is om de voorwaardelijke toeslagen te kunnen nakomen.

Voor 2016 gelden de volgende bedragen (in € 1.000):

- de ontvangen premie in 2016 bedraagt € 2.712;
- de gedempte kostendekkende premie garantiecontract 2016 bedraagt € 2.824; en
- de kostendekkende premie 2016 bedraagt € 3.457.

De feitelijke premie is € 112 duizend lager dan de gedempte kostendekkende premie voor het garantiecontract. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt doordat de realisatie van de kosten in 2016 hoger was dan vooraf ingeschat. Het bestuur is van mening dat het resterende tekort in de premie door de werkgever dient te worden gecompenseerd voor zover de hogere kosten verband houden met de additionele werkzaamheden die het pensioenfonds heeft moeten uitvoeren in verband met de toekomst van het fonds.

Sociale partners

In 2017 zal verder overleg plaatsvinden met de sociale partners met betrekking tot de toekomst van het pensioenfonds. In dit overleg zal ook de 2% premie worden meegenomen, die in het verleden is geheven ten behoeve van de financiering van de aanvullende VUT-regeling. Als bestemmingsdoel van deze gelden kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een aanwending voor toeslagverlening. Ook het VUT-overschot is nog onderwerp van overleg.

Toeslagbeleid

Jaarlijks wordt door het bestuur van het pensioenfonds een besluit genomen omtrent de te verlenen toeslagen. Dit besluit wordt genomen op het moment dat er in grote lijnen duidelijkheid is over de financiële positie van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds streeft er naar om jaarlijks per 1 januari toeslagen te verlenen op:

- De ingegane pensioenen;
- De nog niet ingegane pensioenen waarop gewezen deelnemers recht hebben, en
- Het opgebouwde gedeelte van de pensioenaanspraken van deelnemers.

De pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en gepensioneerden worden jaarlijks aangepast met maximaal 50% van de prijsindex. De hier bedoelde prijsindex is het consumentenprijsindexcijfer voor werknemersgezinnen alle huishoudens, zoals vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CPI alle huishoudens).

Jaarlijks worden de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers aangepast met maximaal 50% van de loonindex. De hier bedoelde loonindex is het indexcijfer van de cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen bij bedrijven, werkzaam in de particuliere sector, zoals vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De in een bepaald jaar te hanteren indexatiepercentages worden door het bestuur afhankelijk van de beschikbare middelen vastgesteld. Dit betekent een voorwaardelijk toeslagbeleid op basis van een externe factor. De financiering van de toeslag vindt plaats uit de beschikbare middelen.

Op basis van de cao geldt dat de toeslagen voor prepensioen en aanvullende VUT conform de salarisschalen worden verleend. Dit betreft derhalve een onvoorwaardelijke toeslagverlening.

Financiële positie van het pensioenfonds

Aangezien de toeslagverlening voorwaardelijk is, is deze afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds en het besluit dat het bestuur hieromtrent neemt. Ten aanzien van de vaststelling van de hoogte van de toe te kennen toeslag aan de verschillende groepen geldt de volgende richtlijn:

- De totale lasten van de toeslagverlening worden gemaximeerd op basis van de verwachte jaarlijkse lasten zoals die zijn vastgesteld in de continuïteitsanalyse.
- Indien de loonindex hoger is dan de prijsindex, dan wordt voor de actieve deelnemers een bepaald percentage van de loonindex gehanteerd, waarbij voor de inactieve deelnemers hetzelfde percentage van de prijsindex wordt gehanteerd.
- Indien de prijsindex hoger is dan de loonindex, dan wordt voor de actieve deelnemers en de inactieve deelnemers hetzelfde percentage gehanteerd.

Toeslag per 1 januari 2017

Gezien de bijzondere situatie binnen het pensioenfonds heeft het bestuur besloten de toeslagverlening per 1 januari 2017 mee te nemen in de totale financiële afwikkeling van het pensioenfonds.

Meerjarenoverzicht toeslagverlening

In de volgende tabel staan de toeslagen van de afgelopen jaren. In 2007, 2008 en 2010 is een volledige toeslag toegekend. In 2009 zijn er geen toeslagen verleend. In 2011 is alleen aan de actieve deelnemers een volledige indexatie verleend, voor inactieve deelnemers was in 2011 een gedeeltelijke toeslagverlening van toepassing. Vanaf 2012 is aan beide groepen jaarlijks een gedeeltelijke toeslag toegekend.

Toeslagverlening 2007 - 2016

Jaartal (1 januari)	Actieve deelnemers	Inactieve deelnemers
2007	1,0%	1,3%
2008	1,6%	1,5%
2009	0,0%	0,0%
2010	2,5%	0,7%
2011	0,9%	0,9%
2012	1,0%	1,0%
2013	0,8%	0,8%
2014	0,55%	0,55%
2015	0,7%	0,55%
2016	0,7%	0,35%

De inhaalindexatie bedraagt voor actieve deelnemers tot en met 2016 2,16%. Voor inactieve deelnemers bedraagt de inhaalindexatie tot en met 2016 5,61%.

Beleggingsbeleid

Belegd vermogen

De beleggingen van het pensioenfonds zijn in het verslagjaar toegenomen met € 6,7 miljoen van circa € 101,8 miljoen naar circa € 108,5 miljoen. De belangrijkste mutaties van het belegd vermogen zijn veroorzaakt door het positief ongerealiseerde resultaat in de matching portefeuille (€ 8,2 miljoen), een positieve ongerealiseerde resultaat in de return portefeuille (€ 1,2 miljoen) en een netto onttrekking aan de beleggingsportefeuille (- € 2,7 miljoen). Het totale portefeuille rendement bedraagt 9,3% versus het rendement van de benchmark van 9,5%. De underperformance van 0,2% wordt verklaard door het selectie effect (actief beheer van de manager in de beleggingsfondsen).

Beleggingscategorie:	Ultimo 2016		Ultimo 2015	Norm	Minimum	Maximum
	Waarde in x € 1.000	in %	in %	in %	in %	in %
Matching portefeuille	85.676	79,0	78,3	80,0	75,0	85,0
Return portefeuille	22.763	21,0	21,7	20,0	15,0	25,0
Liquide middelen	13	0,0	0,0	0,0	-5,0	5,0
Totaal	108.452	100,0	100,0	100,0		

Het vermogensbeheer van het herverzekerd pensioencontract is geheel uitbesteed aan Nationale-Nederlanden Investment Partners. De matching portefeuille bestaat volledig uit vastrentende waarden, die de rentegevoeligheid van de beleggingen en de rentegevoeligheid van de uitkeringen voor een deel moet matchen. De return portefeuille moet voor additioneel rendement zorgen voor de beleggingsportefeuille.

De totale beleggingskosten bedragen 30,9 bps (2015: 30,5 bps) zijnde € 345.000 (2015: € 327.000). De kosten kunnen worden onderverdeeld in beheerkosten, transactiekosten en overige kosten. De onderverdeling in euro's en in basispunten voor 2016 en voor 2015 zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Kosten	2016		2015	
	€	bps	€	bps
Beheerkosten	268.811	24,0	255.600	23,8
Performance kosten	–	0,0	–	0,0
Transactiekosten	9.622	0,9	2.747	0,3
Overige kosten	66.683	6,0	68.811	6,4
Totale kosten	345.116	30,9	327.158	30,5

De beheerder heeft in het verslagjaar verschillende transacties verricht in de matching en de return portefeuille voor de herallocatie van de beleggingsmix, voor de uitbetaling van de verplichtingen en het vormen van een gesepareerd beleggingsdepot. Per saldo is een bedrag van € 2,7 miljoen onttrokken aan het belegd vermogen van het pensioenfonds. De turnover (aan- en verkopen t.o.v. belegd vermogen) bedraagt 30%.

Beleggingsmix

De lange termijn beleggingsmix (strategische wegingen), die Nationale Nederlanden aanhoudt bij Nationale-Nederlanden Investment Partners, wordt medebepaald door het herverzekeringscontract bij verzekeringsnemer Nationale Nederlanden. De strategische beleggingsmix is in het verslagjaar niet gewijzigd (80% matching portefeuille en 20% return portefeuille). De wegingen op de korte termijn, ook wel de tactische beleggingsmix genoemd, wijken hier zeer beperkt vanaf. De deviatie van de strategische normen wijkt gedurende het jaar beperkt af, maar blijft binnen de desbetreffende bandbreedtes van de matching en return portefeuille.

Ultimo verslagjaar zijn de wegingen voor matching portefeuille 79,0% (ultimo 2015: 78,3%), return portefeuille 21,0% (2015: 21,7%) en liquide middelen 0,0% (2015: 0,0%).

Rendement 2016

Het totale rendement van de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds over het verslagjaar 2016 bedraagt 9,3%. Het rendement is hiermee 0,2% lager dan de samengestelde index van het pensioenfonds, die 9,5% bedraagt.

De matching portefeuille behaalde door de beperkt netto gedaalde rente in 2016 een positief rendement van 10,4% en de return portefeuille behaalde een positief rendement van 5,5%. De matching portefeuille behaalde hetzelfde resultaat als de index, terwijl de return portefeuille ten opzichte van de desbetreffende index een underperformance behaalde van 0,6%.

Beleggingscategorie	Rendement 2016 in (%)		
	Portefeuille	Index	Alpha
Matching portefeuille	10,4	10,4	0,0
Return portefeuille	5,5	6,1	-0,6
Totaal rendement	9,3	9,5	-0,2

Rendement totale portefeuille (in %)

	2012	2013	2014	2015	2016	5-jr
Fonds	9,4	-3,5	30,2	-1,5	9,3	8,2
Index	10,3	-3,6	29,6	-1,4	9,5	8,3
Vershil	-0,9	0,1	0,6	-0,1	-0,2	-0,1

Over een 5-jaars periode behaalt het pensioenfonds een gemiddeld rendement van 8,2% en de index 8,3%.

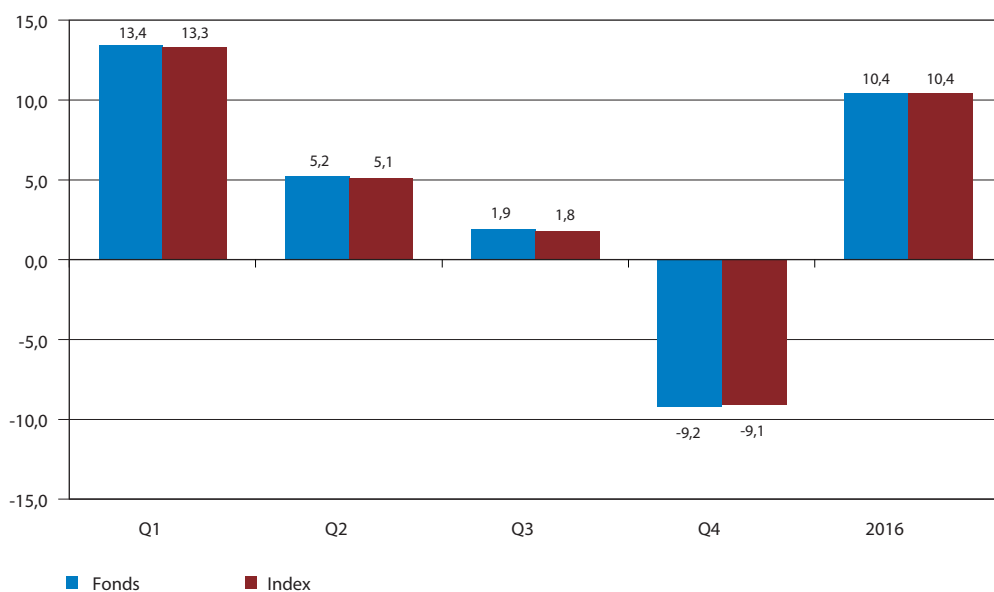
Matching portefeuille

Het pensioenfonds belegt per ultimo 2016 voor 79,0% van de totale beleggingen in de matching portefeuille. De matching portefeuille behaalde een positief rendement van 10,4%, hetgeen gelijk is aan de index voor deze portefeuille. In grafiek 1 zijn de kwartaalrendementen weergegeven.

De beheerder heeft deze categorie ingevuld met drie verschillende LDI Fondsen (Liability Driven Investments), die de rentegevoeligheid van de beleggingen met de rentegevoeligheid van de uitkeringen (liabilities) in een bepaalde verhouding moeten matchen. Het bestuur heeft besloten om de exposure in het Nationale-Nederlanden Duration Matching L Plus-fonds over te zetten naar het Nationale-Nederlanden Duration Matching basis fonds L. De transitie heeft in maart 2016 plaats gevonden.

Alle LDI Fondsen hebben over heel 2016 een positief rendement behaald. De rendementen van de matchingfondsen over het hele jaar lagen tussen de 1,4% en 19,2%.

Grafiek 1: Rendement matching portefeuille (in %)

In de matching portefeuille is in 2016 voor € 16,6 miljoen, aangekocht en voor € 18,8 miljoen verkocht. Het positief ongerealiseerde resultaat bedraagt € 8,2 miljoen. Het ongerealiseerd resultaat is ontstaan door de gedaalde kapitaalmarktrente.

De categorie staatsobligaties heeft, na de post overige waarin met name rentederivaten zijn opgenomen, in de matching portefeuille de grootste weging met 23,5%. De categorie bedrijfsobligaties heeft een weging van 1,9%.

De kredietrating is ten opzichte van 2015 gewijzigd door de afname van liquiditeiten in de matchingfondsen. Verder is de duratie verkort.

(x € 1.000)

Matching portefeuille

Stand begin verslagperiode

Aankopen

Verkopen

Gerealiseerd resultaat

Waardeveranderingen

Stand eind verslagperiode

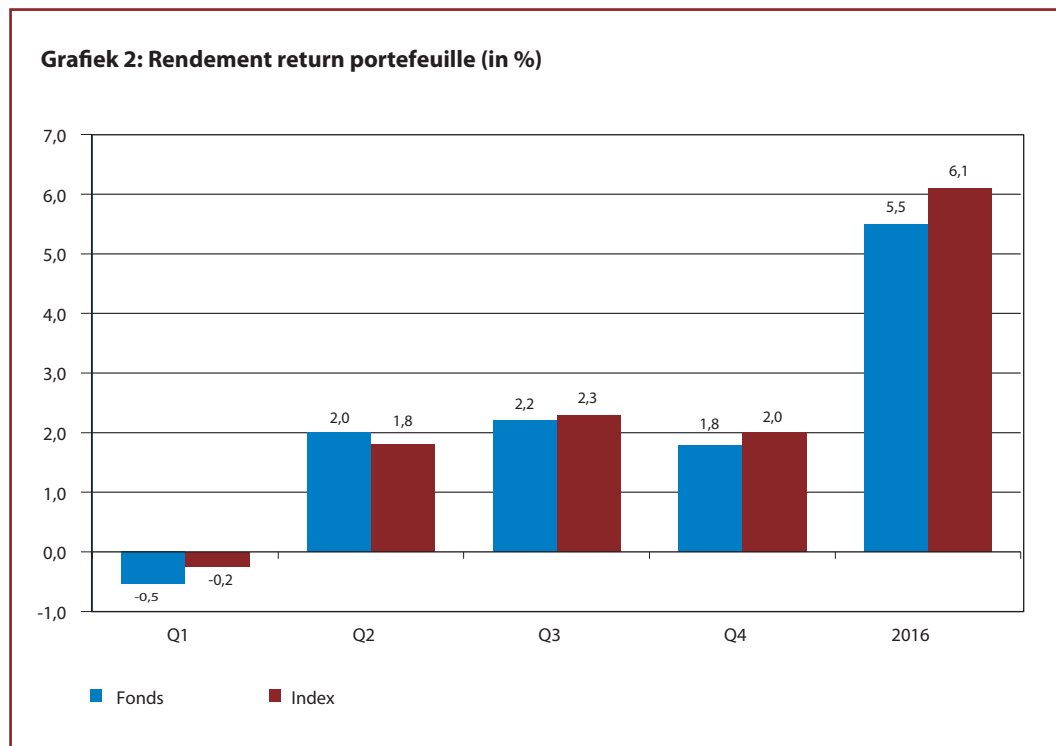
	2016	2015
Stand begin verslagperiode	79.654	85.537
Aankopen	16.620	7.633
Verkopen	-18.799	-10.725
Gerealiseerd resultaat	2.441	-390
Waardeveranderingen	5.759	-2.401
Stand eind verslagperiode	85.675	79.654

	2016	2015
	(%)	(%)
Categorieën		
Bedrijfsobligaties	1,9	1,2
Obligaties financiële bedrijven	1,1	0,5
Staatsobligaties	23,5	14,5
Overig	73,5	83,8
Liquiditeiten	0,0	-0,1
Totaal	100,0	100,0

Return portefeuille

De totale portefeuille bestaat voor 21,0% uit de return portefeuille die middels één beleggingsfonds is ingevuld: Nationale-Nederlanden Balanced Return Fund. Dit fonds bestaat uit beursgenoteerde aandelen en beursgenoteerd vastgoed.

Het beleggingsfonds behaalde in het verslagjaar een rendement van 5,5% en de index behaalde een rendement van 6,1%. Dit is een underperformance van 0,6%. De kwartalen van 2016 laten, behalve het eerste kwartaal, positieve rendementen zien.

In de return portefeuille is in 2016 niets aangekocht en voor € 0,6 miljoen verkocht. Het ongerealiseerde resultaat bedraagt € 1,2 miljoen.

De return portefeuille laat een gespreide verdeling van de sectoren zien. De sector vastgoed heeft de hoogste weging met 14,1%, gevolgd door de categorie financiële instellingen met 2,9%. De geografische spreiding in de portefeuille is eveneens breed. Noord Amerika (VS en Canada samen) is het grootst met 18,2% gevolgd door Azië met 4,6%.

Return portefeuille (x € 1.000)

Stand begin verslagperiode

Aankopen

Verkopen

Gerealiseerd

Waardeveranderingen

Stand eind verslagperiode

	2016	2015
Stand begin verslagperiode	22.148	21.766
Aankopen	0	0
Verkopen	-563	-827
Gerealiseerd	1	30
Waardeveranderingen	1.177	1.179
Stand eind verslagperiode	22.763	22.148

Beleggingsportefeuille

In onderstaande grafiek is een beleggingsoverzicht van het pensioenfonds opgenomen. De matching portefeuille bestaat uit drie niet beursgenoteerde beleggingsfondsen en de return portefeuille bevat één niet beursgenoteerd beleggingsfonds.

Portefeuille	MW	MW %	Grafiek marktwaarde % t.o.v. totaal beleggingen
ING Duration Matching Fund M	14.597	13,5	
ING Duration Matching Fund L	59.615	55,0	
ING Duration Matching Fund XL	11.464	10,6	
Totaal Matching Portefeuille	85.676	79,0	
ING Balanced Return Fund	22.763	21,0	
Totaal Return Portefeuille	22.763	21,0	
Liquide middelen	13	0,0	
Totaal	108.452	100,0	

Benchmark

De benchmark voor het pensioenfonds bestaat uit een mix van verschillende benchmarks. Voor de matching portefeuille is de benchmark opgebouwd uit vier verschillende indices. Voor de return portefeuille is ook gebruik gemaakt van een samengestelde benchmark. De gewichten in onderstaande tabel is een gewogen gemiddelde over heel 2016 en niet de ultimo gewichten.

%	Categorie	%	Benchmark
80,2	Matching portefeuille	13,2	Customised benchmark for ING Duration Matching fund M
		52,9	Customised benchmark for ING Duration Matching fund L
		2,2	Customised benchmark for ING Duration Matching fund L-Plus
		11,8	Customised benchmark for ING Duration Matching fund XL
19,8	Return portefeuille	19,8	Balanced return fund - composite reference index

Pensioenbeleid

In 2016 heeft het pensioenfonds de pensioenovereenkomsten uit gevoerd die de werkgever en de werknemers hebben gesloten voor deelneming in de pensioenregelingen. De hieruit voortvloeiende rechten en plichten zijn opgenomen in het hierna genoemde pensioenreglement, waarbij tussen haakjes de naam van de pensioenregelingen is vermeld.

“Pensioenreglement 2016” (Basispakket en Beleggingspakket).

Het Basispakket heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Het Beleggingspakket betreft een premieovereenkomst in de zin van de Pensioenwet.

De pensioenregeling bij het pensioenfonds kan als volgt kort worden omschreven.

Basispakket

In de basispensioenregeling worden ouderdoms-, partner- en wezenpensioen opgebouwd volgens een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling. Verder wordt er gedurende het deelnemerschap een arbeidsongeschiktheidspensioen verzekerd op risicobasis.

De belangrijkste kenmerken van de regeling zijn per 1 januari 2016:

- Een pensioenleeftijd van 67 jaar;
- Een minimale franchise (het deel van het inkomen waarover geen pensioen wordt opgebouwd) van € 12.953;
- Een middelloonregeling vanaf de minimale franchise tot aan € 39.730;
- Een opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen van 1,875%;
- Een opbouwpercentage voor het nabestaandenpensioen van 1,3125% (dit is 70% van het opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen).

Beleggingspakket

Het Beleggingspakket is een beschikbare premiereregeling. De premies worden jaarlijks vastgesteld op basis van een leeftijdsafhankelijke staffel en worden individueel belegd.

De belangrijkste kenmerken van de regeling zijn per 1 januari 2016:

- Een pensioenleeftijd van 67 jaar;
- Opbouw vindt plaats over het inkomen boven € 39.730 tot een maximum van € 101.519;
- Bij overlijden voor pensioendatum bedraagt het nabestaandenpensioen 70% van het bereikbare ouderdomspensioen conform het Basispakket over het volledige salaris tot een maximum van € 101.519;
- Uiterlijk op de pensioendatum zal het aanwezige pensioenkapitaal door het pensioenfonds worden aangewend voor de aankoop van een pensioenuitkering bij een door het pensioenfonds gekozen herverzekeraar.

Voor de deelnemers die per 1 januari 2006 in dienst waren en waarvan de geboortejaren zijn gelegen na 1950 is een overgangsregeling van toepassing, waarbij een individueel bepaald aanvullend spaarpercentage is vastgesteld. Voor pensioenopbouw bij een salaris boven de € 101.519 kan worden deelgenomen aan een regeling voor "Netto Pensioen Sparen" die door de werkgever wordt aangeboden.

Prepensioenregeling en aanvullende VUT-regeling

Deze regelingen zijn beëindigd per 31 december 2014.

Situatie vanaf 1 januari 2016

De sociale partners hebben gedurende 2016 regelmatig overlegd gevoerd met betrekking tot de invulling van de arbeidsvoorwaarde pensioen per 1 januari 2016. Besloten is om de pensioenregeling in 2016 ongewijzigd te laten, met het oog op de mogelijke wijzigingen per 1 januari 2017 in verband met het aflopen van de herverzekeringsovereenkomst.

FTK en het vervolg

In 2015 heeft het pensioenfonds de risicohouding vastgesteld in de aanvangshaalbaarheidstoets. Het pensioenfonds heeft daarbij grenzen bepaald voor het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau en de maximale afwijking in een slechtweerscenario ten opzichte van de verwachting. Ook heeft het pensioenfonds aangetoond dat het premiebeleid voldoende realistisch en haalbaar is.

In 2016 heeft het pensioenfonds de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze jaarlijkse toets is minder uitgebreid dan de aanvangshaalbaarheidstoets. Getoetst wordt of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau voldoet aan de gestelde ondergrens én of de afwijking in een slechtweerscenario voldoet aan de gestelde maximale afwijking.

De conclusie van deze jaarlijkse haalbaarheidstoets is dat het pensioenfonds voldoet aan de eigen risicohouding:

- Het verwachte pensioenresultaat is met 83% hoger dan de vastgestelde ondergrens van 79%; en
- De afwijking in een slechtweersscenario van 20% is lager dan de gekozen maximale afwijking van 25%.

Bovenstaande is opgenomen in de actuariële en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds.

Communicatiebeleid

Eind 2015 heeft het pensioenfonds een nieuw communicatiebeleidsplan opgesteld. Het pensioenfonds wil met communicatie een bijdrage leveren aan het pensioenbewustzijn en het pensioeninzicht van de deelnemers. Dat betekent dat de deelnemer weet wat hij heeft opgebouwd, wat hij kan verwachten aan pensioen en wat hij daarmee kan doen in relatie tot zijn (huidige) inkomen. Het pensioenfonds is van mening dat de werkgever ook een belangrijke rol heeft als het gaat om pensioenbewustzijn van de actieve deelnemers.

Het pensioenfonds heeft sinds 4 augustus 2016 een eigen website. Veel deelnemers van het pensioenfonds kwamen voorheen op de website van het Smurfit Kappa Nederland pensioenfonds terecht. Nu wordt direct duidelijk dat er 2 pensioenfondsen zijn. Berichten over ontwikkelingen binnen het pensioenfonds kunnen nu op korte termijn en tegen relatief lage kosten gedeeld worden.

Code Pensioenfondsen

Bij verantwoording over de naleving van de Code pensioenfondsen geldt het principe 'pas toe of leg uit'. Afwijking van de norm is mogelijk als daar een goede reden voor is.

De Code pensioenfondsen is per 1 maart 2016 gewijzigd. In norm 41 is de Ombudsman Pensioenen als alternatief opgenomen voor de interne klachten- en geschillenprocedure. Hiermee wordt in beginsel geregeld dat alle deelnemers, gewezen deelnemers, nabestaanden en gepensioneerden een klacht of geschil over de uitvoering van de pensioenregeling bij een pensioenfonds kunnen voorleggen aan de Ombudsman Pensioenen.

Deze wijziging heeft geen gevolgen, omdat het pensioenfonds de Ombudsman al had opgenomen in de klachten- en geschillenprocedure van het pensioenfonds.

Normen uit de Code pensioenfondsen waarvan door het pensioenfonds is afgeweken in 2016

Het pensioenfonds voldoet voor het merendeel aan de normen die worden gesteld in de Code. Wel kunnen bepaalde onderdelen explicieter tot uitdrukking worden gebracht in de fondsdocumenten zodat beter inzichtelijk is dat inderdaad wordt voldaan aan de normen. Bijvoorbeeld normen 3 en 4 over het onderwerp "Taken en werkwijze bestuur".

Volgens norm 51 moet er jaarlijks een zelfevaluatie uitgevoerd worden, waarbij dit minimaal één keer in de twee jaar samen met een externe partij dient te gebeuren. De laatste zelfevaluatie heeft eind 2015 plaatsgevonden waarbij de uitkomsten begin 2016 door het bestuur zijn besproken. Het bestuur ziet, zeker gezien de situatie van het pensioenfonds, geen toegevoegde waarde van een nieuwe evaluatie in 2016 en 2017.

In 2015 heeft het pensioenfonds een diversiteitsbeleid opgesteld waarmee het voldoet aan de normen met betrekking tot het onderwerp "Diversiteit". Het bestuur moet volgens de Code diversiteit in de samenstelling van organen krachtig nastreven. De normen 56 en 65 tot en met 71 van de Code Pensioenfondsen hebben betrekking op het onderwerp "Diversiteit". Deelname van personen met een uiteenlopende achtergrond en verschillende vaardigheden zorgt volgens de Code Pensioenfondsen voor een meervoudig perspectief in het bestuur, het toezicht en de verantwoording en draagt zo bij aan de kwaliteit van de totale governance van het pensioenfonds. Bovendien wordt door middel van diversiteit in organen recht gedaan aan de representativiteit en herkenbaarheid van –en door– de belanghebbenden.

In de visie van het pensioenfonds kunnen wijzigingen binnen het bestuur niet worden afgedwongen door het opleggen van de normen voor het bestuur zoals die zijn aangegeven in de Code Pensioenfondsen. Het bestuur is van mening dat het vastleggen van strikte normen niet passend is voor een pensioenfonds. Zo zijn de normen uit de Code Pensioenfondsen bijvoorbeeld niet gekoppeld aan de omvang van het bestuur, of aan de wettelijke eis van het afspiegelingsbeginsel.

Het fonds zoekt daarom bij het streven naar diversiteit aansluiting bij het afspiegelingsbeginsel. Dit uitgangspunt geldt ook voor het verantwoordingsorgaan. De diversiteit die het bestuur beoogt sluit daarom aan bij de diversiteit in de populatie (actieve deelnemers en pensioengerechtigden) van het pensioenfonds.

Hierbij worden door het bestuur de volgende kanttekeningen geplaatst:

- het bestuur en het verantwoordingsorgaan zijn beperkt van omvang, hetgeen consequenties heeft voor de mogelijkheden van afspiegeling;
- het doel is niet dat de samenstelling van de fondsorganen een exacte (getalsmatige) afspiegeling vormt van de populatie, maar er wordt naar gestreefd dat de samenstelling van de organen beter aansluit bij de samenstelling van de populatie;
- voor het bestuur en het verantwoordingsorgaan wordt gewerkt met een bepaalde zittingsduur en rooster van aftreden, waardoor vervangingsmogelijkheden op dit moment vastliggen;
- er kan sprake zijn van verkiezingen waarvan de uitkomst niet gebonden is aan een beoogde mate van diversiteit; en
- de geschiktheid van de kandidaat bestuurders dient voorop te staan, hetgeen ook van invloed kan zijn op het realiseren van de beoogde mate van diversiteit.

Het bestuur overweegt verder:

- dat voor het realiseren van de beoogde diversiteit het van belang is dat alle potentiële kandidaten zich thuis kunnen voelen in het bestuur dan wel het verantwoordingsorgaan;
- dat in dat kader in het profiel bijvoorbeeld aansluiting kan worden gezocht met de specifieke expertise die binnen de populatie binnen bepaalde geledingen aanwezig is, teneinde daarmee meer diversiteit te bereiken;
- dat het van belang is om aan alle potentiële kandidaten bekend te maken wat werkzaamheden en doelstellingen van het fonds zijn en op welke wijze zij een bijdrage kunnen leveren;
- dat in dat kader bij het werven van kandidaten in de praktijk nu eenmaal ook sprake is van het individueel interesseren van eventuele gegadigden en daarbij ook gelet dient te worden op de diversiteitsdoelstellingen.

Het bestuur neemt de volgende maatregelen:

- het fonds legt vacatures tijdig –en voorzien van een duidelijk profiel– voor aan voordragende organisaties (voor zover van toepassing);
- in het profiel wordt in het kader van de beoogde diversiteit onder meer ingegaan op de huidige samenstelling van het fondsorgaan en de gewenste samenstelling;
- bij zowel de oproeping tot kandidaatstelling als in de profielschets wordt de gewenste diversiteit benadrukt;
- bij de werving van kandidaten worden deelnemers –die passen bij de diversiteitsdoelstelling van het pensioenfonds– aangemoedigd zich kandidaat te stellen;
- het fonds rapporteert in het jaarverslag over de samenstelling naar leeftijd en geslacht van het bestuur, alsmede van het verantwoordingsorgaan;
- het fonds rapporteert in het jaarverslag over de inspanningen die zijn verricht om diversiteit in de organen van het pensioenfonds te bevorderen; en
- er vindt een driejaarlijkse evaluatie van het diversiteitsbeleid plaats.

Uitvoeringskosten

In november 2011 heeft de Pensioenfederatie de Aanbevelingen uitvoeringskosten gepresenteerd. Hierin worden alle pensioenfonds opgeroepen om de kosten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten te publiceren.

De aanbevelingen luiden als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer;
- Rapporteer de kosten van vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen; en
- Rapporteer separaat transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen.

In verband met het garantiecontract met Nationale-Nederlanden heeft het pensioenfonds weinig invloed op de samenstelling van de beleggingsportefeuille, waardoor het effect op de kosten ook minimaal is.

Met onderstaand overzicht geeft het pensioenfonds inzicht in de kosten.

	2016	2015
Kostenoverzicht		
<i>Pensioenbeheer</i>		
Kosten in euro per deelnemer	€ 720,-	€ 735,-
<i>Vermogensbeheer</i>		
Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (A)	0,31%	0,30%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen (B)	0,01%	0,00%

In bovenstaande kostenoverzicht worden de kosten van het pensioenbeheer gevormd uit administratiekosten, accountantskosten, actuariële kosten, juridische kosten, bestuurskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedragen € 529 duizend (2015: € 544 duizend), exclusief kosten herverzekering en kosten vermogensbeheer. Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden ultimo jaar. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee. Dit in tegenstelling tot de methode 'normdeelnemer' waarbij elk type deelnemer een weging krijgt in het totale aantal deelnemers. Een pensioengerechtigde en gewezen deelnemer kosten namelijk minder dan een actieve deelnemer.

Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie (A) betreft de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Dit betreft een bedrag van € 336 duizend (2015: € 324 duizend). De tweede categorie (B) betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) en zijn geschat op € 9 duizend (2015: € 3 duizend) door Nationale-Nederlanden Investment Partners. De totale kosten vermogensbeheer komen daarmee uit op circa € 345 duizend (2015: € 327 duizend).

In onderstaand overzicht worden de kosten vermogensbeheer per beleggingscategorie weergegeven:

(x € 1.000,-)	Beheer- kosten (A)	Transactie- kosten (B)	Totaal
Kosten per beleggingscategorie			
Aandelen	66	0	66
Vastrentende waarden	187	9	196
<hr/>			
Totaalkosten toe te wijzen aan categorieën	253	9	262
Overige kosten vermogensbeheer	83		83
<hr/>			
Totaalkosten vermogens beheer	336	9	345

Risicoparagraaf

De verplichtingen die voortkomen uit de pensioenregelingen van het pensioenfonds brengen risico's met zich mee die kunnen worden onderscheiden in niet-financiële en financiële risico's, die hierna ieder afzonderlijk worden besproken. Verder wordt in deze paragraaf aandacht besteed aan de risico's die samenhangen met uitbesteding en juridische risico's. De paragraaf wordt afgesloten met een beschrijving van de belangrijkste maatregelen ter beheersing van de beschreven risico's.

Als gevolg van het garantiecontract met Nationale-Nederlanden spelen de financiële risico's een ondergeschikte rol, met uitzondering van het kredietrisico. Dit risico houdt in dat de verzekeraar niet in staat zou zijn om zijn verplichtingen op basis van het garantiecontract (volledig) na te komen. Eind 2008 was de kredietwaardigheid van Nationale-Nederlanden volgens het ratingbureau "Standard & Poor's" gelijk aan "AA-". In het eerste kwartaal van 2009 is de kredietwaardigheid echter door "Standard & Poor's" verlaagd tot "A+". De rating van Nationale-Nederlanden is vervolgens op 12 februari 2013 verlaagd tot "A". Op 18 februari 2015 is de rating door "Standard & Poor's" verhoogd tot "A+" en is daarna ongewijzigd gebleven.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's betreffen met name operationele risico's en systeemrisico. Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem niet langer naar behoren functioneert.

Operationele risico's (waaronder interne beheersing, IT en integriteitsrisico)

Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, mensen en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Operationele risico's hebben een negatieve impact op een goede uitvoering van de pensioenregeling.

Voor deze operationele risico's geldt wel dat een verregaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich mee kan brengen. De operationele uitvoering geschiedt door AZL. Deze partij heeft een ISAE-3402-verklaring. Door het overleggen van deze verklaring toont AZL aan het pensioenfonds én aan de accountant van het pensioenfonds aan, dat de uitvoering "in control" is. Het overleggen van de ISAE-3402-verklaring komt tevens tegemoet aan de Beleidsregel "Uitbesteding Pensioenfondsen" waarin De Nederlandsche Bank heeft vastgesteld dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie. De bestudering van de ISAE-rapportages over 2016 heeft niet geleid tot het nemen van aanvullende maatregelen door het pensioenfonds.

Het pensioenfonds heeft de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) zodanig opgezet dat de operationele risico's adequaat worden beheerst.

Financiële risico's

Voor het pensioenfonds kunnen met name de hierna genoemde financiële risico's worden onderscheiden.

Matchingrisico

Het matchingrisico is het risico dat de looptijd en rentegevoeligheid tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen niet op elkaar zijn afgestemd. Wanneer een pensioenfonds aan zijn verplichtingen moet voldoen (pensioenen uitbetalen), dienen daarvoor op tijd de beschikbare middelen vrij te komen. Een pensioenfonds kan zowel het nominale als het reële renterisico trachten af te dekken.

Het nominale renterisico is voor het pensioenfonds niet relevant door de aard van het garantiecontract. Wel geldt dat Nationale-Nederlanden dit risico –op basis van het garantiecontract– heeft beperkt door de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille –80% matching en 20% balanced return– en door een overlay met betrekking tot de rente.

Het voorgaande impliceert ook dat het opwaartse potentieel van de beleggingen en de rente beperkt is, hetgeen in principe nadelig kan zijn voor de toekomstige voorwaardelijke toeslagverlening. Het reële renterisico is derhalve voor het pensioenfonds relevant. Er zijn geen concrete additionele maatregelen gedefinieerd om dit risico te beheersen.

Verzekeringstechnisch risico

Naast de financiële risico's staat het pensioenfonds bloot aan verzekeringstechnische risico's, waarvan het langlevensrisico het belangrijkste is. Bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen worden prudente veronderstellingen gehanteerd waaronder de verwachte toekomstige verbetering van de levensverwachting. Andere verzekeringstechnische risico's zijn kortlevensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het verzekeringstechnisch risico is voor het pensioenfonds niet relevant door de aard van het garantiecontract.

Inflatierisico

Het inflatierisico heeft betrekking op de (eventuele) indexering van de verplichtingen. Er zijn geen concrete additionele maatregelen gedefinieerd om dit risico te beheersen.

Beleggingsrisico's

Beleggingsrisico's betreffen renterisico, koersrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, valutarisico en concentratierisico.

Renterisico is het risico dat het saldo van de marktwaarde van de portefeuille vastrentende waarden en de nominale pensioenverplichtingen op marktwaarde verandert door veranderingen in de marktrente.

Koersrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waarde wijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat.

Kredietrisico hangt samen met de beleggingen in verhandelbare schuldpapieren en op tegenpartijen. Kredietrisico op verhandelbare schuldpapieren wordt beschouwd als prijsrisico. De beheersing van deze vorm van kredietrisico is geïntegreerd in het beleggingsproces, door middel van een richtlijn over de maximale belegging per kredietklasse. Tegenpartijrisico betreft het risico dat tegenpartijen hun verplichtingen aan het pensioenfonds niet meer kunnen nakomen, bijvoorbeeld door faillissement. Het

tegenpartijrisico wordt beheerst door selectie van solide tegenpartijen en hantering van tegenpartijlimieten, al dan niet in combinatie met zekerheidstellingen.

Liquiditeitsrisico is het risico dat het pensioenfonds onvoldoende liquide middelen heeft om betalingen, waaronder de pensioenuitkeringen, te verrichten. Bij het pensioenfonds is sprake van een jaarlijkse netto-uitstroom; de ontvangen premies zijn lager dan de betaalde uitkeringen. Het liquiditeitsrisico wordt beperkt door de invulling van het cashmanagement. De directie ziet toe op een juiste afstemming van de inkomende en uitgaande cashstromen van het pensioenfonds. Voor de uitbetaling van de pensioenuitkeringen geldt dat er voldoende liquide middelen beschikbaar moeten zijn.

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen.

Concentratierisico heeft betrekking op grote posten. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Het concentratierisico is voor het pensioenfonds niet relevant door de aard van het garantiecontract.

De beleggingsrisico's worden binnen het garantiecontract van het pensioenfonds met name beheerst door de gekozen strategische beleggingsportefeuille en de invulling aan de afzonderlijke beleggingscategorieën.

Beleggingsrisico's alternatieve beleggingen

Alternatieve beleggingen zijn net als beleggingen in de traditionele categorieën (waaronder aandelen) onderhevig aan risico's. Risico's worden veroorzaakt doordat beleggers zekere bedragen (hun initiële investeringen) opgeven in ruil voor onzekere inkomsten in de toekomst. Voorbeelden van algemene risico's zijn onder meer debiteurenrisico (tegenpartij kan failliet gaan) en inflatierisico (geldontwaarding). Alternatieve beleggingen zijn daarnaast onder te verdelen in diverse categorieën, waarvan de risicoprofielen onderling aanzienlijk kunnen variëren en dus ook de beleggingsrisico's. Het pensioenfonds maakt geen gebruik van alternatieve beleggingen.

Niet-financiële risico's

Voor het pensioenfonds kunnen met name de hierna genoemde niet-financiële risico's worden onderscheiden.

Uitbesteding en de risico's die hiermee samenhangen

Het bestuur heeft onder behoud van zijn verantwoordelijkheden een aantal werkzaamheden structureel uitbesteed. De uitbesteding van werkzaamheden aan een derde partij heeft tot gevolg dat het bestuur geen directe gezagsverhouding heeft met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de uitvoering van die werkzaamheden. Het bestuur heeft verder geen rechtstreeks zicht op en voert geen directe controle uit op administratieve processen, zoals uitbetaling van pensioenen, pensioenberekeningen en dergelijke. Het bestuur erkent verder dat aan de uitbesteding het risico is verbonden van discontinuïteit van de dienstverlening door met name AZL.

Bij alle uitbestedingsactiviteiten conformeert het pensioenfonds zich volledig aan de regelgeving van De Nederlandsche Bank op het gebied van uitbesteding. Het pensioenfonds beschikt voor iedere extern uit te voeren activiteit over een overeenkomst van uitbesteding die voldoet aan het bij of krachtens artikel 34 van de Pensioenwet bepaalde. In voorkomende gevallen worden met de uitvoerende organisatie nadere afspraken omtrent procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vastgelegd in een Service Level Agreement. Hierin worden tenminste ook afspraken vastgelegd over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiessystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie.

Het pensioenfonds voert op verschillende manieren controles uit op de werkzaamheden die zijn uitbesteed. Naast de eerder genoemde bestudering van de ISAE-3402-rapportages worden bijvoorbeeld ook de rapportages van de externe dienstverleners aan

het pensioenfonds beoordeeld op juistheid, tijdigheid en volledigheid. Daarnaast heeft het pensioenfonds als doelstelling om minimaal één keer per jaar een ontmoeting te hebben met elke externe dienstverlener teneinde de dienstverlening te evalueren.

Juridische risico's

Het pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als pensioenfondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het pensioenfonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het pensioenfonds heeft ingehuurd.

Teneinde de juridische risico's te beperken heeft het pensioenfonds in ieder geval de volgende maatregelen genomen:

- de directie van het pensioenfonds toetst bij wetwijzigingen de fondsstukken en stelt waar nodig wijzigingen voor aan het bestuur;
- het pensioenfonds heeft een aansprakelijkheidsverzekering voor het bestuur afgesloten;
- het pensioenfonds ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen;
- het pensioenfonds werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichtte communicatiemomenten. Naast deze vereisten heeft het pensioenfonds eigenstandige communicatie doeleinden. Middels het planmatig uitvoeren wordt bewaakt dat aan de eisen van de wet en consistentie van de uitingen wordt voldaan;
- met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Daar waar mogelijk heeft het pensioenfonds activiteiten gescheiden ondergebracht, waardoor er een mechanisme ontstaat van controle van de ene door de andere partij;
- jaarlijks vinden er controles plaats door actuaire en accountant op de uitvoering door het pensioenfonds. Materiële onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd;
- het bestuur draagt er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen.

De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geven wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van het pensioenfonds.

Beheersing van de risico's

Het pensioenfonds besteedt doorlopend aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie, inclusief de interne beheersing van risico's. Het bestuur heeft de risico's van het pensioenfonds geanalyseerd en een beschrijving van deze risico's opgenomen in de actuariële en bedrijfstechnische nota van het pensioenfonds.

Het bestuur wordt maandelijks voorzien van managementinformatie met betrekking tot de status van de beleggingen van het pensioenfonds. Verder wordt het bestuur door middel van periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisatie alsmede van externe adviseurs in staat gesteld de risico's en situatie van het pensioenfonds goed te monitoren.

Het bestuur overlegt aan De Nederlandsche Bank de staten die De Nederlandsche Bank nodig heeft voor haar taak binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijnen.

Het bestuur streeft naar een zodanige invulling van haar beleid dat jaarlijks wordt voldaan aan de eisen ten aanzien van de financiële positie en dat dit op de lange termijn leidt tot een zo laag mogelijke en stabiele pensioenpremie. Om dit te bewerkstelligen beschikt het bestuur over de volgende sturingsmiddelen: premiebeleid, toeslagbeleid, beleggingsbeleid en pensioenbeleid.

De invloed van deze sturingsmiddelen op de financiële positie van het pensioenfonds wordt regelmatig geëvalueerd. Bij deze evaluatie speelt zowel de huidige financiële positie, alsmede de verwachte financiële positie van het pensioenfonds in de toekomst een rol.

Financiële positie van het Pensioenfonds

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (inclusief de voorziening zieke deelnemers) is in het verslagjaar gestegen van € 120,4 miljoen naar € 129,1 miljoen. De stijging van de voorziening is met name veroorzaakt door de daling van de marktrente.

Belegd vermogen

De beleggingen behorende tot het garantie contract zijn in het verslagjaar gestegen van € 101,8 miljoen ultimo 2015 tot € 108,5 miljoen ultimo 2016. De belangrijkste mutaties van het belegd vermogen zijn veroorzaakt door het positief ongerealiseerde resultaat in de matching portefeuille (€ 8,2 miljoen), een positief ongerealiseerd resultaat in de return portefeuille (€ 1,2 miljoen) en een netto onttrekking aan de beleggingsportefeuille (- € 2,7 miljoen). Het totale portefeuille rendement bedraagt 9,3% versus het rendement van de benchmark van 9,5%.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van het pensioenfonds is in het verslagjaar gedaald van 103,3% naar 103,2%; een daling van 0,1 procentpunten. De daling is met name het gevolg van de gedaalde marktrente. Hierdoor is de totale voorziening gestegen, waardoor het eigen vermogen procentueel is afgenomen.

Financieel Toetsingskader

Voor het pensioenfonds zijn met name de volgende begrippen uit het Financieel Toetsingskader van belang:

- Afslag.
De Pensioenwet gaat uit van het principe van marktwaardering. Dat betekent dat ook de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde moet worden gewaardeerd. Hierbij wordt rekening gehouden met het kredietrisico, aangezien het juridisch eigendom van de beleggingen bij de herverzekeraar ligt. Afhankelijk van de kredietkwaliteit van de herverzekeraar kan dat in de waardering van de vordering leiden tot een afslag.
- Minimaal vereist eigen vermogen.
Dit wordt vastgesteld op basis van de Europese richtlijn. Voor herverzekerde pensioenfondsen zal dit in de praktijk circa 1% van de voorziening bedragen.
- Vereist eigen vermogen.
Voor herverzekerde pensioenfondsen is alleen het kredietrisico relevant. De hoogte van het vereiste eigen vermogen is afhankelijk van de duratie van de pensioenverplichtingen en de credit spread.

(Minimaal) vereiste dekkingsgraad

De vereiste solvabiliteit onder het Financieel Toetsingskader dient zodanig te zijn dat het pensioenfonds met 97,5% zekerheid volgend jaar nog voldoende vermogen heeft om de verplichtingen op marktconforme basis over te dragen. De vereiste solvabiliteit wordt bepaald met behulp van een door De Nederlandsche Bank aangereikt standaardmodel. De vereiste dekkingsgraad ultimo 2016 is gelijk aan 101,0%.

Kredietwaardigheid Nationale-Nederlanden

In 2011 heeft De Nederlandsche Bank besloten dat fondsen die hun risico's bij een verzekeraar hebben verzekerd het kredietrisico op die verzekeraar buiten beschouwing mogen laten bij de berekening van het Vereist Eigen Vermogen en de waardering van de vordering op de verzekeraar op marktwaarde. Het bestuur heeft besloten om zich te voegen aan deze beleidsregel van De Nederlandse Bank.

Naleving wet- en regelgeving

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door De Nederlandsche Bank geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder of is een bewindvoerder aangesteld.

Verzekerdenbestand

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2015	325	418	415	1.158
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	16			16
Ontslag met premievrije aanspraak	-12	12		0
Ingang pensioen	-4	-6	22	12
Overlijden	-3		-23	-26
Andere oorzaken		-2	-1	-3
Mutaties per saldo	-3	4	-2	-1
Stand per 31 december 2016	322 ¹⁾	422	413	1.157

1) Waarvan 23 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

Specificatie pensioengerechtigden

	2016	2015
Ouderdomspensioen	292	296
Nabestaandenpensioen	116	113
Invalideitpensioen	5	6
Totaal	413	415

Vastgesteld te Eerbeek op 27 juni 2017,

Het bestuur

Peter van Dijk
(voorzitter)

Frank Elschot
(secretaris)

Erwin Schotman

Teus van Ginkel

Jan Paauw

Verslag verantwoordingsorgaan

Verklaring verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft zijn taken naar tevredenheid kunnen uitvoeren, op basis van overeengekomen procedures die voorzien in een periodieke informatievoorziening vanuit het bestuur. Naast schriftelijke informatie heeft het VO bestuursvergaderingen en bijeenkomsten met de vakbonden bijgewoond, gesprekken gevoerd met bestuursleden onder meer met de voorzitter van het bestuur en de directeur van het pensioenfonds. Tevens zijn bijeenkomsten bijgewoond met de accountant, actuaire en de externe administrateur van het pensioenfonds over de conceptteksten en vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening. Voor het jaar 2016 heeft het verantwoordingsorgaan zich specifiek verdiept in de voorlopige uitkomsten van het overleg tussen de sociale partners over de toekomst van het pensioenfonds en de gevolgen van het opzeggen van de herverzekeringsovereenkomst met Nationale Nederlanden (in het vervolg van de verklaring: verzekeraar genoemd). Gezien de ontwikkelingen in de laatste twee maanden van 2016 zijn wij genoodzaakt eveneens het 1e halfjaar van 2017 erbij te betrekken. Immers de aanbevelingen van het VO zijn het rechtstreekse gevolg van de lopende onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarde pensioenen.

Observaties

Ontwikkelingen in het pensioenfonds Smurfit Nederland

Het is een constatering achteraf dat het traject over de toekomst van het pensioenfonds volledig is overschaduwd door het pensioenoverleg dat in het najaar van 2016 opnieuw is gestart. Uiteindelijk hebben de onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarde pensioenen langdurig stilgestaan omdat de werkgever ruimschoots de tijd heeft genomen een onderzoek te doen naar een houdbare toekomstige pensioenregeling voor de Nederlandse ondernemingen van Smurfit Kappa. Daarmee zijn belangrijke onderwerpen over de beëindiging voorwaarden van het Smurfit Nederland pensioenfonds verschoven naar de centrale onderhandelingstafel van de sociale partners over de arbeidsvoorwaarde pensioenen. Ruim 10 maanden is voorbijgegaan alvorens de thematiek over de materiele voorwaarden waaronder het pensioenfonds zou moeten worden beëindigd weer op de agenda is gezet van het overleg tussen de sociale partners. Naar de mening van het VO is de huidige gang van zaken voor het pensioenbestuur een teleurstellende ervaring. Men heeft hard gewerkt aan een scenario: toekomst oriëntatie met daarin opgenomen een voorgenomen besluit tot liquidatie van het pensioenfonds, het opzeggen van het garantiecontract en het premievrij maken daarvan zonder winstdeling, en achter te laten bij de verzekeraar. Het initiatief uitgewerkt om de actieve deelnemers onder te brengen bij het pensioenfonds Smurfit Kappa, op basis van een tijdelijke aansluitovereenkomst. Alsook voor de dc-regeling, bij Robeco Flexioen, beleggingsrekeningen te openen voor de deelnemers die daar gebruik van maken. De sociale partners hebben op 9 mei 2017, de betreffende onderwerpen op de agenda van het arbeidsvoorwaarde overleg gezet.

Voor het VO was het verassend: dat ondanks dat het bestuur in een vroeg stadium de sociale partners proactief heeft aangestuurd en aangedrongen op een voortvarende besluitvorming. Uiteindelijk de verzekeraar de initiatiefnemer was die de "knoop" heeft doorgehakt en het besluit nam de herverzekeringsovereenkomst per 31 december 2016 maar zelf te beëindigen. Wellicht is het kenmerkend voor de voortgang voor dit onderhandelingsproces. Er wordt al twee jaar uitermate behoedzaam geopereerd in dit pensioendossier. Onder het motto: zorgvuldigheid gaat boven snelheid. Het is nu tijd voor alle betrokken partijen (geldt ook voor de betrokken voorbannen en achterbannen) dat er op een hogere versnelling wordt geaccelereerd. Er moet stevig worden doorgepakt met uitzicht op een kwalitatief goed onderhandelingsresultaat, dat kan rekenen op een breed gedragen steun van de deelnemers.

Samenvattend: einde herverzekeringcontract betekent dat de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten achterblijven bij de verzekeraar. Bij het opzeggen van de herverzekeringsovereenkomst dienen werkgever en pensioenfonds afspraken te maken over een evenwichtige kostenverdeling. Het kan niet zo zijn dat deze opzegging volledig wordt bekostigd door het pensioenfonds; en deze rekening wordt doorgeschoven naar de deelnemers en uiteindelijk betaald wordt vanuit het liggend pensioenvermogen. Het VO zal nauwkeurig de omvang van de kosten van de opzegging monitoren. Op basis van redelijkheid en billijkheid zal een verdeelsleutel moeten worden vastgesteld tussen werkgever en pensioenfonds, dat laatste geldt eveneens voor de mogelijke baten die ontstaan.

Tijdelijke uitvoeringsovereenkomst Smurfit Kappa Nederland B.V. – Smurfit Kappa MNL Golfkarton B.V. en Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland

Voor de actieve deelnemers is er een groot belang bij dat de overgang de pensioenregeling bij het Smurfit Kappa pensioenfonds op korte termijn wordt geregeld. Op 31 december 2016 is daartoe een tijdelijke uitvoeringsovereenkomst getekend tussen enerzijds Smurfit Kappa Nederland B.V. en Smurfit Kappa MNL Golfkarton B.V. en anderzijds met de Stichting Pensioenfonds Smurfit Kappa. De onderneming is nu aangesloten op basis van een aansluitovereenkomst die telkens met drie maanden is verlengd. De pensioenpremie die de actieve deelnemers nu verschuldigd zijn is gebaseerd op de huidige premieverdeling van het pensioenfonds Smurfit Nederland fonds. Daarnaast is de beschikbare premieregeling in de loop van 2017 overgegaan van de verzekeraar naar Robeco Flexioen. Men heeft nu aansluiting op het contract van het pensioenfonds Smurfit Kappa. De desbetreffende actieve deelnemers beleggen nu in de Life Cycle Service van Robeco Flexioen.

Samenvattend: het voortzetten van de pensioenregeling en de beschikbare premieregeling zijn contractueel gewaarborgd. De definitieve beslissing of en wanneer de pensioenregeling wordt herbevestigd op basis van een permanente uitvoeringsovereenkomst, is voorlopig onderdeel van de lopende onderhandelingen tussen de sociale partners.

Pensioenoverleg Sociale partners 2015-2017

Terug naar het begin van het proces van de onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarde pensioenen, in het najaar van 2015 hebben de sociale partners een akkoord gesloten dat in principe gold voor het jaar 2015. Vervolgens zijn de sociale partners opnieuw gaan onderhandelen over de arbeidsvoorwaarde pensioen. Alvorens te komen met een standpuntbepaling heeft de werkgever besloten een interne studie uit te voeren over een toekomstige pensioenregeling in Nederland. Men streeft naar één pensioenfonds dat 14 aangesloten ondernemingen omvat, uitgezonderd delen van onderneming(en) die conform de Cao een bedrijfstak-verplichting kennen. De reden waarom men opteert voor een CDC-regeling houdt verband met de internationale boekhoudkundige IFRS-regels. Inmiddels hebben vele ondernemingen deze weg gekozen.

In november 2016 zijn de onderhandelingen tussen de sociale partners (werkgever en vakbonden) daarover opnieuw gestart. De werkgever stelt een CDC-regeling voor. De sociale partners hebben de afspraak gemaakt dat allereerst een technische commissie bestaande uit vijf personen te weten: deskundige vanuit de vakbonden, werkgever, gepensioneerden, centrale ondernemingsraad en de directeur van beide pensioenfondsen een onderzoek zouden doen naar de mogelijkheid van de invoering van CDC

Bij een CDC-regeling staat de jaarlijkse premie vast en het opbouwpercentage is een streefpercentage. De sociale partners hebben de technische commissie de opdracht gegeven de bouwstenen aan te reiken voor het maken van voorstellen ten aanzien van de arbeidsvoorwaarde pensioenen. Het betreft een technische verkenning van de mogelijkheden en niet van het geven van een advies.

De technische commissie heeft de onderwerpen over de voorwaarden die betrekking hebben op de opzegging van de herverzekeringsovereenkomst en de (mogelijke) overgang en voorwaarden naar het pensioenfonds Smurfit Kappa niet betrokken in haar studie, men heeft een korte opsomming gegeven van de lopende zaken die in de loop van 2016 al zijn besproken door het bestuur met de werkgever en vakbonden. De technische commissie heeft deze onderwerpen verwezen naar de onderhandeling tussen de sociale partners. Het eindverslag van de technische commissie is afgerond op 15 maart 2017.

Aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat er duidelijkheid moet komen over een aantal voorwaarden die verbandhouden met het opzeggen van de herverzekeringsovereenkomst, de voorgenomen liquidatie van het fonds en de aansluiting van de actieve deelnemers bij het pensioenfonds Smurfit Kappa. Weliswaar zijn de hoofdlijnen ingekaderd door het bestuur en vastgelegd in notities de werkgever en vakbonden en vervolgens in het formele overleg tussen de sociale partners officieel geagendeerd. Het VO heeft eveneens een adviesrol te vervullen in dit proces.

Er zal een momentum optreden in de procesgang waarin het VO om advies gevraagd zal worden over de eerder gememoreerde onderwerpen. Deze aanbevelingen en aandachtspunten zijn een belangrijk ankerpunt in de eindadvisering. Uiteraard in de context dat uiteindelijk de sociale partners diegene zijn die de eindbeslissing nemen over de materiele toekenning van de hierna genoemde aanbevelingen.

1. De opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van het pensioenfonds Smurfit Nederland blijven achter bij de verzekeraar. Deze zullen in de toekomst jaarlijks geïndexeerd moeten worden volgens de toeslag ambities die het fonds voor de eigen rechten zal toezeggen. Deze indexatie zal moeten worden uitgevoerd en geadmistreerd bij het pensioenfonds Smurfit Kappa.
2. De 2% werknemerspremie die vanaf 2014 is geparkeerd zal hiervoor als financiering worden gebruikt en doorlopen voor onbepaalde tijd. De vraag is op welke wijze deze premie wordt verwerkt door de werkgever.
3. Het overblijvende saldo zal na waardeoverdracht evenals het positieve VUT-saldo van € 1 miljoen worden aangewend voor een éénmalige verhoging van de opgebouwde aanspraken en pensioenrechten.
4. De werknemers pensioenpremie van de actieve deelnemers zal bij definitieve aansluiting – met een officiële aansluitingsovereenkomst - bij het Pensioenfonds Smurfit Kappa alsnog met terugwerkende kracht worden uitbetaald. Het betreft het verschil tussen 5,85% van SPSKN en de huidige werknemerspremie van 7,85% van de pensioengrondslag en 3,25% van het pensioengevend jaarsalaris
5. Er is onduidelijkheid over de stortingen in de dc-regeling bij Robeco Flexioen. Zijn de ingelegde kapitalen al direct in januari overgemaakt of pas in de maand februari. Bij storting in februari zal er een inhaal storting moeten plaatsvinden of restitutie
6. De mogelijkheid nagaan of het uitstaande dc-kapitaal bij "Mijn Pensioen" van Nationale Nederlanden, omgezet kan worden naar de dc-regeling van Robeco Flexioen. Onder de voorwaarden dat in- en uitstapkosten uit de beleggingsfondsen worden gecompenseerd.
7. Mogelijke uitlooprisico's zullen worden verrekend met de werkgever.
8. Er dient een commissie te worden ingesteld die jaarlijks toezicht houdt en de belangen behartigt op de opgebouwde pensioenaanspraken en uitkeringen die achterblijven bij de verzekeraar. Er zou een commissie (gerekuteerd uit de actieve en inactieve deelnemers) kunnen worden ingesteld die werkt onder de paraplu van het pensioenfonds Smurfit Kappa.
9. In het overleg tussen pensioenfondsbestuur en de werkgever zullen afspraken gemaakt moeten worden over het in 2016 ontstane verschil over de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie. De constatering is dat de feitelijke premie € 112.000,- lager is. Hierover zal een compensatie moeten plaatsvinden om te voorkomen dat het premieverschil ten laste wordt gebracht van fondsvermogen.
10. Bij het te nemen besluit over de liquidatie van het Pensioenfonds Smurfit Nederland is van belang dat de daarmee samenhangende liquidatiekosten in rekening worden gebracht bij de werkgever. Dat geldt eveneens voor de kosten die gemaakt worden als gevolg van het beëindigen van herverzekeringsovereenkomst. De kosten die daarvan in rekening worden gebracht door de verzekeraar zullen eveneens worden bekostigd door de werkgever. Graag ook attentie voor de verwerking van de kostendekkende premie en de premie vanuit het garantiecontract. Graag de beslissing over de € 112.000,- aanpassen aan de uitkomsten van het AZL onderzoek. Dan zijn alle feiten op elkaar afgestemd.

Afsluitend

Het voorgaande in aanmerking nemende komt het VO tot de conclusie: dat het bestuur in 2016 op een professionele wijze de bestuurstaken heeft behartigd. Ondanks een afgewogen en zorgvuldig gekozen beleid is het bestuur er niet in geslaagd transparante

afspraken te maken met de werkgever over beëindiging en afwikkeling van het herverzekeringscontract en de daaruit voortvloeiende kostenverdeling. Ook is momenteel onvoldoende duidelijkheid over de toekomst van de actieve deelnemers in het pensioenfonds Smurfit Kappa.

Er wordt tot op heden gewerkt met een aansluitingsovereenkomst die telkens geldt voor een periode van drie maanden. Dat moet op korte termijn omgezet worden in 100% duidelijkheid!

Het bestuur verdient niettemin alle waardering voor de wijze waarop zij met een open vizier, strijdbaar en inventief hebben geopereerd in dit complexe proces. Chapeau daarvoor.

De werkgever heeft de strategische optie gekozen om alle pensioenonderwerpen in één keer uit te onderhandelen. Het betreft: arbeidsvoorwaarde pensioenen 2016-2017, het samenvoegen van de twee ondernemingspensioenfondsen van Smurfit Kappa en de financiële afhandeling van het pensioenfonds Smurfit Nederland bij de voorgenomen liquidatie. Dat is een respectabele aanpak voor een breed georiënteerde multinationale papier –en verpakkingen onderneming. De keerzijde van de medaille is dat het voor de deelnemers wel een lang proces van afwachten is voordat er zekerheid wordt verschaft.

De observatie van het VO was dat het bestuur hierdoor werd afgeremd in zijn streven voor de deelnemers snel duidelijkheid te verkrijgen in de positionering van de verschillende deelnemers categorieën. Wellicht was het logischer geweest dat het pensioenfonds Smurfit Nederland voorrang had gehad in de prioritering. Ofwel eerst het pensioendossier van Pensioenfonds Smurfit Kappa afronden en vervolgens dan de arbeidsvoorwaarde pensioenen inrichten naar een CDC-regeling.

Tot slot

Het is jammer dat proces zo lang duurt en daarmee de deelnemers onnodig lange tijd in onzekerheid verkeren. Het VO heeft het vertrouwen in het bestuur dat het snel kan schakelen en de uitkomsten van het overleg tussen de sociale partners kan omzetten in een stevig uitvoeringsbeleid. Wij onderschrijven van harte de stelling van het bestuur dat zorgvuldig moet worden omgegaan met de in het verleden opgebouwde pensioenaanspraken en rechten.

Eerbeek 27 juni 2017

Verantwoordingsorgaan

Ton van Gestel (voorzitter)

Dick Lok

Ine Vrededor

Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de grondige wijze waarop het verantwoordingsorgaan tot zijn oordeel is gekomen. Door de constructieve en kritische houding heeft het verantwoordingsorgaan ook in 2016 zijn toegevoegde waarde weer nadrukkelijk bewezen.

De zittingstermijn van het verantwoordingsorgaan eindigde net als die van het bestuur aan het eind van 2016. Het bestuur stelt het zeer op prijs dat ook de leden van het verantwoordingsorgaan in 2017 hun zullen rol blijven vervullen, zodat de opgebouwde kennis en ervaring van het verantwoordingsorgaan volledig benut kan worden tijdens de belangrijke ontwikkelingen bij het pensioenfonds in 2017.

Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen, de aanbevelingen en het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur constateert naar tevredenheid dat de aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan in grote mate overeen komen met de standpunten van het bestuur, zodat het bestuur zich in belangrijke mate gesteund voelt door het verantwoordingsorgaan bij de huidige uitvoering van het beleid.

Het bestuur vindt het met name van groot belang dat het verantwoordingsorgaan betrokken is – en blijft – bij de advisering over de toekomst van (ten eerste) de arbeidsvoorwaarde pensioen en van (ten tweede) de uitvoering door het pensioenfonds. Dit zijn zeer belangrijke onderwerpen aangezien de herverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden per eind 2016 is omgezet in een premievrije overeenkomst zonder winstdeling.

Het bestuur stelt tevreden vast dat het verantwoordingsorgaan gevraagd én ongevraagd advies geeft in pensioenzaken die relevant zijn voor het pensioenfonds. Dit komt bijvoorbeeld tot uitdrukking in de 10 aanbevelingen die het verantwoordingsorgaan heeft opgenomen in de verklaring van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur zal deze aanbevelingen kenbaar maken aan de sociale partners, waarbij geldt dat de sociale partners bepalend zijn voor de toekomstige (uitvoering van de) arbeidsvoorwaarde pensioen, terwijl het bestuur verantwoordelijk is voor de pensioenen die zijn opgebouwd in het verleden.

Tot slot spreekt het bestuur de intentie uit om de samenwerking met het verantwoordingsorgaan in 2017 verder te intensiveren. Het verantwoordingsorgaan dient immers – in het belang van alle betrokken partijen – zijn rol zo goed mogelijk te kunnen vervullen, waarbij in ieder geval een adviesrecht geldt voor de volgende onderwerpen die in 2017 de revue zullen passeren:

- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds; en
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst.

Het spreekt voor zich dat bij dergelijke complexe pensioentrajecten een goede samenwerking tussen de betrokken partijen essentieel is om zoveel mogelijk te komen tot een oplossing die recht doet aan de belangen van alle betrokkenen. Het bestuur heeft het vertrouwen dat in 2017 – ook in samenspraak met het verantwoordingsorgaan – gekomen kan worden tot besluiten die de benodigde duidelijkheid zullen geven aan de deelnemers van het pensioenfonds en aan de werkgever.

Eerbeek, 27 juni 2017

Samenvatting verslag visitatiecommissie

Verslag visitatiecommissie

Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland (hierna: het Fonds) heeft VCHolland en daarmee de leden van de visitatiecommissie (VC), de opdracht gegeven om in de eerste helft van 2017 een zogenaamde jaarlijkse visitatie uit te voeren. De onderhavige visitatie is de zogenaamde jaarlijkse visitatie in een driejaarscyclus van visitaties waarbij in 2015 een algehele standaard visitatie heeft plaatsgevonden. De beoordelingsperiode van deze visitatie strekt zich uit tot de begin 2017 voor de VC beschikbare informatie met betrekking tot het boekjaar 2016.

De VC heeft tot (wettelijke) taak toezicht te houden op (de totstandkoming van) het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Fonds. De VC is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het VO en de werkgever en in het jaarverslag. Het intern toezicht vervult zijn taak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het Fonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

VCHolland heeft voor de uitvoering van visitaties een werkwijze ontwikkeld die uiteindelijk uitmondt in een rapportage over de bevindingen en het oordeel van de visitatiecommissie. Daarbij wordt expliciet ingegaan op de (wettelijke) normen met betrekking tot de uitvoering van het intern toezicht.

2. Oordeel/Bevindingen

Samenvattend oordeel:

De VC heeft kunnen vaststellen dat het beleid van het bestuur evenwichtig en in voldoende mate op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd. Er is sprake van een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het bestuur is toereikend in control met betrekking tot de uitbestede activiteiten. De VC heeft geen majeure constatering met betrekking tot de algemene gang van zaken in het Fonds en de risicobeheersing. De VC is positief over de wijze waarop door het bestuur in 2016 is omgegaan met de bijzondere situatie bij het Fonds ontstaan door de beëindiging van het garantiecontract eind 2016 met NN.

a. Follow up vorige visitatie

De VC is van mening dat er binnen het Fonds een gestructureerd proces aanwezig is inzake de opvolging van de eerder door de VC gedane aanbevelingen. Het visitatierapport is onderdeel van het overleg tussen bestuur en verantwoordingsorgaan (VO). De samenvatting van de rapportage van de VC wordt gepubliceerd in het jaarverslag.

b. Algemene gang van zaken

Een belangrijke ontwikkeling in 2016 had betrekking op het aflopen van het garantiecontract bij de verzekeraar in zijn bestaande vorm. Het Fonds heeft besloten tot premievrije voortzetting van het contract waardoor de pensioenaanspraken en – uitkeringen per eind 2016 achter blijven bij de verzekeraar. Er is door het bestuur veel aandacht besteed aan de oriëntatie op de toekomst van het Fonds.

Tussen de sociale partners vindt al enige tijd overleg plaats over de toekomstige uitvoering van de arbeidsvoorwaarde pensioen. Met ingang van 1 januari 2017 is de pensioenopbouw van de actieve deelnemers overgaan van Pensioenfonds Smurfit Nederland naar Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland. Hiervoor is een tijdelijke uitvoeringsovereenkomst afgesloten tussen de werkgever en het Pensioenfonds Smurfit Kappa Nederland die inmiddels is verlengd tot en met 30 juni 2017 dit in afwachting van nadere besluitvorming door de sociale partners over de toekomstige opbouw.

Het Fonds volgt de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving op de voet en anticipeert ook op de eventuele gevolgen voor het Fonds.

De resultaten van de haalbaarheidstoets in 2016 passen binnen de eerder vastgestelde criteria bij de vaststelling van de risicohouding. Door de externe accountant en certificerende actuaris zijn over 2016 goedkeurende verklaringen afgegeven.

c. Governance

De VC heeft kunnen vaststellen dat er binnen het Fonds sprake is van een toereikende governancestructuur. Er wordt voldaan aan de normen met betrekking tot de algemene taak en waarborging van goed pensioenbestuur. Bij de besluitvorming neemt het bestuur een evenwichtige belangenafweging in aanmerking. Binnen het Fonds is sprake van een beheerste en integere bedrijfsvoering. De relatie tussen bestuur en VO is goed, waarbij het bestuur zorg draagt voor een toereikende informatieverstopping. Er vindt ook regelmatig overleg plaats tussen bestuur en VO. Het Fonds is voldoende in control met betrekking tot de uitbestedingsactiviteiten. Er is sprake van een regelmatige evaluatie van de uitbestedingspartners.

d. Geschiktheid

De VC heeft kunnen vaststellen dat binnen het Fonds sprake is van een gestructureerde invulling van de vereiste deskundigheid en geschiktheid. Er is een geschiktheidsplan dat blijkt geeft van een gestructureerde aanpak van de deskundigheid van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Ook de permanente educatie komt aan de orde. Het tijdsbeslag is toereikend en het Fonds betreft de bevordering van diversiteit bij de invulling van vacatures in de fondsorganen. Het bestuur voerde in 2015 een zelfevaluatie uit. De resultaten uit deze evaluatie werden uitgebreid besproken door het bestuur. In 2016 heeft geen zelfevaluatie plaatsgevonden. Er worden gezien de beperkte toekomsthorizon geen mutaties in het bestuur meer verwacht. Het bestuur heeft besloten ook na 2016 aan te blijven en vooralsnog geen vacatures meer op te vullen.

e. Beleggingen

Het fonds heeft gedurende 2016 een garantiecontract gehad met Nationale Nederlanden op basis van een gesepareerd beleggingsdepot, juridisch ook eigendom van de verzekeraar. Het garantiecontract is afgelopen per 31 december 2016 en wordt niet voortgezet. Hierdoor reikte de tijdhorizon voor het beleggingsbeleid van het Fonds in 2016 niet verder dan de afwikkeling van het garantiecontract eind 2016. Het beleggen van het vermogen van het pensioenfonds werd geheel uitbesteed aan de verzekeraar. Het bestuur van het Fonds heeft een beperkte invloed op het beleggingsbeleid hetgeen grotendeels door de verzekeraar werd bepaald rekening houdende met het garantiecontract.

De beleggingsstrategie sluit aan op missie, visie en risicohouding en voldoet aan de prudent-person regel. Het strategische beleggingsbeleid werd in belangrijke mate vastgesteld bij de totstandkoming van het garantiecontract in 2012. Bij de verdere invulling was leidend bij welke beleggingsmix de garantieprijs redelijk was. Er was voornamelijk sprake van passief beheer.

Het Fonds volgt in 2016 het beleid van de verzekeraar met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen. Het Fonds voldoet in algemene zin aan de normen met betrekking tot de uitvoering en uitbesteding. De door de uitbestedingspartijen verzorgde rapportages zijn voldoende voor een eigen oordeelsvorming. De monitoring van de beleggingsprestaties is adequaat.

f. Risico's

Het Fonds voldoet in algemene zin aan de normen met betrekking tot de beginselen van risicobeheer. De functie risicobeheer is niet expliciet bij een bestuurslid belegd en het bestuur acht dit ook niet noodzakelijk. Er is een beschrijving van de financiële en niet financiële risico's. Het bestuur geeft aan dat het Fonds de risico's en de impact heeft geanalyseerd en heeft waar nodig geacht de nodige beheersmaatregelen genomen. Er sprake is van een voldoende beheersing van de risico's. Het risicomanagement is niet specifiek bij een bestuurslid belegd. De risicostrategie en het risicobeleid maakt een belangrijk onderdeel uit van verzekeringsovereenkomst met de verzekeraar. Zowel de uitvoerder voor het vermogensbeheer als de pensioenadministratie beschikken over een IASE 3402 verklaring. De rapportages van de externe dienstverleners worden beoordeeld op juistheid, tijdigheid en volledigheid. De uitvoering en uitbesteding van het beleid voldoet in algemene procesmatige zin aan de hiervoor geldende wet- en regelgeving.

g. Communicatie

Het Fonds beschikt over een begin 2016 vastgesteld nieuw communicatiebeleidsplan en hanteert voor zijn communicatie met name de website. De voorgeschreven informatie wordt tijdig en in duidelijke en begrijpelijke bewoordingen verstrekt. De structurele voorlichting aan de medewerkers geschiedt vooral door publicatie van het jaarverslag en jaarbericht. Tevens worden regelmatig nieuwsberichten op de website geplaatst. De website is zeer toegankelijk en helder ingericht. Daarnaast bepaalt het Fonds ad-hoc of communicatie dient te plaats te vinden, met name in verband met de overgang van de actieve deelnemers per 1 januari 2017 naar het zusterfonds Smurfit Kappa Nederland. In materiële zin wordt aan de wettelijke eisen van informatieverstrekking voldaan.

De visitatiecommissie

H. Polee

J. Ruben

J. Nieuwenhuizen (voorzitter)

Reactie bestuur op verslag visitatiecommissie

Het bestuur spreekt zijn dank en waardering uit aan de visitatiecommissie voor alle werkzaamheden die de commissie heeft uitgevoerd om tot zijn oordeel en bevindingen te komen. Het bestuur stelt met name de constructieve wijze op prijs waarop het overleg met de visitatiecommissie heeft plaatsgevonden. De ervaringen met de uitgevoerde jaarlijkse visitatie zijn door het bestuur ervaren als positief en van toegevoegde waarde.

Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen van de visitatiecommissie en onderschrijft de aandachtsgebieden. Het bestuur herkent de aanbevelingen van de visitatiecommissie en neemt deze mee bij zijn werkzaamheden. Zoals door de visitatiecommissie wordt opgemerkt, heeft het bestuur de aanbevelingen van de vorige visitatie adequaat afgewogen en voor het merendeel opgevolgd, respectievelijk acties geïnitieerd te behoeve van de opvolging. Dit heeft tot gevolg dat de huidige aanbevelingen op een nog meer gedetailleerd niveau betrekking hebben hetgeen een positieve ontwikkeling is.

Tot slot constateert het bestuur naar tevredenheid dat de visitatiecommissie van oordeel is dat het beleid van het bestuur evenwichtig en op een zorgvuldige manier tot stand is gekomen en uitgevoerd, waarbij sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Eerbeek, 27 juni 2017

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na resultaatverdeling; in duizenden euro)

Activa	2016	2015
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]	4.732	4.322
Beleggingen voor risico onderneming (VUT-regeling) [2]	1.138	1.138
Beleggingen voor risico deelnemers [3]	10.250	9.467
Vordering herverzekeringsdeel technische voorzieningen [4]	129.052	120.391
Vorderingen en overlopende activa [5]	234	565
Liquide middelen [6]	3.115	2.040
Totaal activa	148.521	137.923

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2016	2015
Reserves		
Algemene reserve [7]	4.453	4.313
Bestemmingsreserves [8]	140	140
	4.593	4.453
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen [9]	129.052	120.391
Voorziening langdurig zieken [10]	168	175
	129.220	120.566
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [11]	10.250	9.467
Overige voorzieningen		
VUT-voorziening [12]	1.138	1.138
Kortlopende schulden en overlopende passiva [13]	3.320	2.299
Totaal passiva	148.521	137.923

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [14]		
Directe beleggingsopbrengsten	-76	-29
Indirecte beleggingsopbrengsten	410	-79
	334	-108
Beleggingsopbrengsten voor risico onderneming (VUT-regeling) [15]		
Indirecte beleggingsopbrengsten	0	1
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [16]		
Directe beleggingsopbrengsten	1	1
Indirecte beleggingsopbrengsten	687	-104
	688	-103
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [17]	3.061	3.018
Premiebijdragen voor risico deelnemers [18]	327	311
Saldo van overdrachten van rechten [19]	-6	-3
Mutatie vordering herverzekeringsdeel technische voorzieningen [20]	8.661	5.032
Pensioenuitkeringen [21]	-3.817	-3.821
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen [22]	-8.661	-5.032
Mutatie VUT-voorziening [23]	0	-1
Mutatie Voorziening langdurig zieken [24]	7	15
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [25]	-783	262

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2016	2015
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [26]	-232	-470
Herverzekering [27]	1.738	1.359
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [28]	-1.141	-1.117
Overige baten en lasten [29]	-36	4
Saldo van baten en lasten	140	-653
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	140	-583
Bestemmingsreserve	0	-210
Bestemmingsreserve kosten implementatie	0	140
	140	-653

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2016	2015
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	3.244	3.254
Ontvangen / betaald herverzekeraar	2.672	2.917
Overgenomen pensioenverplichtingen	53	269
Overige	33	2
	6.002	6.442
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-3.816	-3.822
Overgedragen pensioenverplichtingen	-175	-135
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.243	-1.106
Overige	-27	-12
	-5.261	-5.075
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	334	-108
Verkopen en aflossingen beleggingen	0	0
	334	-108
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	0	0
	0	0
Mutatie liquide middelen	1.075	1.259
Saldo liquide middelen 1 januari	2.040	781
Saldo liquide middelen 31 december	3.115	2.040

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

De jaarrekening is opgesteld op basis van in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals deze zijn vermeld in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 pensioenfondsen.

Schattingswijziging

Ultimo 2016 heeft het fonds de overlevingstafel aangepast naar de Prognosetafel AG2016. Dit effect is verantwoord onder "wijziging grondslagen" en is vanwege het herverzekerde karakter van het fonds resultaatneutraal. Deze wijzigingen kwalificeren zich als een schattingswijziging. Het effect op de technische voorziening bedraagt 261 (verhoging van de voorziening).

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen aan het pensioenfonds ten goede zullen komen en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Grondslagen voor de balans

Algemene grondslagen

Tenzij anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Beleggingen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op de balansdatum.

Beleggingen voor risico onderneming

De VPL-regeling (VUT-regeling) wordt bij het pensioenfonds uitgevoerd voor rekening en risico van de onderneming. De VUT-middelen worden belegd in het depot van Nationale-Nederlanden en waren in verslagjaar 2012 begrepen in de beleggingen voor risico pensioenfonds. De opbrengsten die met deze beleggingen worden gerealiseerd, worden naar verhouding toegekend aan de VUT-regeling. Vanaf verslagjaar 2013 is de presentatie van de beleggingen van de VUT-regeling in de jaarrekening aangepast en zal derhalve niet meer voor rekening van het pensioenfonds worden gepresenteerd.

Vordering herverzekeringsdeel voorzieningen

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder

toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijk gesteld aan de hiertegenover staande Voorziening voor pensioenverplichtingen. Bij de waardering van de vordering wordt géén rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar middels een afslag voor kredietrisico. Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringsovereenkomsten op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Algemene reserve

Aan de algemene reserve wordt het resultaat over het kalenderjaar toegevoegd dan wel onttrokken dat resteert na bestemming van het resultaat aan de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve

Ultimo 2014 is een bestemmingsreserve gevormd ter hoogte van 210, zijnde het verschil tussen de ontvangen premie en benodigde premie in de Aanvullende Pensioen Spaarregeling. De vorming van deze bestemmingsreserve is conform de afspraken gemaakt tussen sociale partners.

Bestemmingsreserve kosten implementatie

Het fonds heeft ultimo 2015 een bestemmingsreserve gevormd ter dekking van implementatiekosten voor wijziging van de regeling per 1 januari 2015. De implementatie heeft plaatsgevonden in 2016. De kosten worden in 2017 in rekening gebracht bij het pensioenfonds. De bestemmingsreserve is gevoed vanuit de in 2014 gevormde bestemmingsreserve van het verschil in ontvangen en benodigde premie in de Aanvullende Pensioen Spaarregeling.

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is vastgesteld op basis van onder andere de volgende grondslagen:

Sterfte

Het gebruik van de Prognosetafel AG2016 (startjaar 2017), met toepassing van de ervaringssterfte conform model Willis Towers Watson 2014.

Gehuwdheid

Vóór pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het onbepaalde partnersysteem, met gehuwdheidsfrequenties zoals deze zijn opgenomen in het herverzekeringscontract van Nationale-Nederlanden. Na pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partnersysteem.

Uitkeringen

De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.

Leeftijden

Leeftijden worden in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld.

Leeftijdsverschil

Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).

Intrest

Het gebruik van de marktrente volgens de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2016.

De Nederlandsche Bank past vanaf 31 december 2012 een correctie toe op de rentetermijnstructuur, door deze te baseren op een

driemaands gemiddelde. Vanaf september 2012 maakt De Nederlandsche Bank gebruik van de ultimate forward rate (UFR) techniek bovenop dit driemaands gemiddelde. Hiermee is rekening gehouden bij de waardering van de technische voorziening.

Indexatie

In de voorziening wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke indexatie voor ingegane en premievrije pensioenen.

Jaarlijks wordt door het bestuur van het pensioenfonds een besluit genomen omtrent de te verlenen toeslagen. Dit besluit wordt genomen op het moment dat er in grote lijnen duidelijkheid is over de financiële positie van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds streeft er naar om jaarlijks per 1 januari toeslagen te verlenen op:

- De ingegane pensioenen;
- De nog niet ingegane pensioenen waarop gewezen deelnemers recht hebben, en
- Het opgebouwde gedeelte van de pensioenaanspraken van deelnemers.

De pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en gepensioneerden worden jaarlijks aangepast met maximaal 50% van de prijsindex. De hier bedoelde prijsindex is het consumentenprijsindexcijfer voor werknemersgezinnen alle huishoudens, zoals vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CPI alle huishoudens).

Jaarlijks worden de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers aangepast met maximaal 50% van de loonindex.

De hier bedoelde loonindex is het indexcijfer van de cao-lonen per maand inclusief bijzondere beloningen bij bedrijven, werkzaam in de particuliere sector, zoals vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

De in een bepaald jaar te hanteren indexatiepercentages worden door het bestuur afhankelijk van de beschikbare middelen vastgesteld. Dit betekent een voorwaardelijk toeslagbeleid op basis van een externe factor. De financiering van de toeslag vindt plaats uit de beschikbare middelen.

Op basis van de cao geldt dat de toeslagen voor prepensioen en aanvullende VUT conform de salarisschalen worden verleend.

Dit betreft derhalve een onvoorwaardelijke toeslagverlening.

Kosten

In de voorziening voor risico pensioenfonds is een voorziening voor toekomstige kosten begrepen (2% van de nettovoorziening).

VUT-voorziening

Per eind 2016 is er een VUT-overschot vastgesteld van ruim € 1,1 miljoen. Sociale partners moeten hiervoor nog een bestemming afspreken.

Voorziening langdurig zieken

Indien deelnemers langer dan twee jaar ziek zijn, kunnen ze arbeidsongeschikt verklaard worden. Ter dekking van dit latent arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het pensioenfonds een voorziening gevormd ter grootte van twee maal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid in 2014. Het pensioenfonds heeft het arbeidsongeschiktheidsrisico, inclusief het uitlooprisico, ondergebracht in het garantiecontract bij Nationale-Nederlanden. Tegenover de gevormde voorziening staat dus een vordering op de verzekeraar.

Grondslagen voor de staat van baten en lasten

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben, ongeacht of zij tot ontvangsten en uitgaven in het boekjaar hebben geleid. Ten aanzien van de bepaling van de mutatie voorzieningen wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen van de betreffende balansposten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst verminderd met de kosten; bij de zakelijke waarden wordt, voor wat betreft de aandelen, hieronder verstaan het bruto-dividend, voor aftrek van dividendbelasting, verminderd met de kosten. Tevens wordt hieronder verantwoord de gedeclareerde dividenden en verdiende interest, alsmede de ontvangen provisies uit hoofde van verbruikleen van effecten. De rentes van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen van de zakelijke en vastrentende waarden;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- derivaten en valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit betreft ontvangen (vrijwillige spaar)bijdragen van deelnemers in het kader van de beschikbare premieregeling. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Saldo overdracht van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa	2016	2015
[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds		
Algemene reserve depot Nationale-Nederlanden:		
Stand per 1 januari	4.322	4.402
Beleggingsopbrengsten boekjaar	410	-80
Stand per 31 december	4.732	4.322
[2] Beleggingen voor risico onderneming (VUT-regeling)		
Stand per 1 januari	1.138	1.137
Beleggingsopbrengsten boekjaar	0	1
Stand per 31 december	1.138	1.138

[1] betreft de overtollige middelen in het gesepareerde beleggingsdepot van Nationale-Nederlanden. Deze overtollige middelen maken onderdeel uit van het hele depot bij Nationale-Nederlanden. Voor de samenstelling van deze overtollige middelen verwijzen we naar de specificatie van de beleggingsportefeuille in het depot, opgenomen onder punt [4] Vordering herverzekeringsdeel technische voorzieningen.

[2] betreft de overtollige middelen die vanuit de beëindigde VUT-regeling eind 2014 is ontstaan. Sociale partners moeten hiervoor nog een bestemming afspreken.

[3] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2015	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Directe beleggingsopbrengsten	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2016
NNIP "Mijn Pensioen"						
Zakelijke waarden	3.132	181	-53	0	304	3.564
Vastrentende waarden	6.177	291	-327	0	377	6.518
Overige beleggingen	158	739	-736	1	6	168
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	9.467	1.211 ¹⁾	-1.116 ¹⁾	1	687	10.250

Dit betreft de tegoeden van deelnemers aan het Beleggingspakket "Mijn Pensioen" op individuele beleggingsrekeningen bij de NNIP Beleggingsgiro. Tegenover deze beleggingen zijn gelijklopende schuldbalans opgenomen.

Methodiek bepaling marktwaarde

NNIP "Mijn Pensioen" belegt in fondsen waarvan op dagbasis de intrinsieke waarde wordt vastgesteld, die gebaseerd is op de waarde van de onderliggende fondsen en de beleggingen binnen deze fondsen. Conform richtlijn 290.916 van de Raad van Jaarverslaggeving worden deze beleggingen gerubriceerd onder "andere methoden".

1) De daadwerkelijke stortingen en onttrekkingen bedragen 327 resp. -232. Het verschil betreft switches binnen en tussen de beleggingscategorieën.

[4] Vordering herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Stand per 1 januari

Mutatie

Stand per 31 december

In deze post herverzekeringsdeel is de contante waarde opgenomen van de nog te ontvangen uitkeringen. De reguliere mutatie 2016 ad € 8.661 is onder [9] verder toegelicht.

Onderstaande beleggingsportefeuille staat tegenover de verplichting van Nationale-Nederlanden.

	2016	2015
Stand per 1 januari	120.391	115.359
Mutatie	8.661	5.032
Stand per 31 december	129.052	120.391

	Stand ultimo 2015	Aankopen	Verkopen	Beleggings- resultaat	Stand ultimo 2016
Zakelijke waarden	22.148	0	-563	1.178	22.763
Vastrentende waarden	79.654	16.620	-18.799	8.201	85.676
Liquide middelen	20	0	-7	0	13
Totaal beleggingen bij ING	101.822	16.620	-19.369	9.379	108.452

Methodiek bepaling marktwaarde

Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland belegt in fondsen waarvan op dagbasis de intrinsieke waarde wordt vastgesteld, die gebaseerd is op de waarde van de onderliggende fondsen en de beleggingen binnen deze fondsen. Conform richtlijn 290.916 van de Raad van Jaarverslaggeving worden deze beleggingen als volgt gerubriceerd.

Beleggingen naar waarderingsmethode

	2016		2015	
	€	%	€	%
Directe marktwaardering	49.292	45,5	23.252	22,8
Afgeleide marktwaardering	0	0,0	0	0,0
Waarderingsmodellen en technieken	0	0,0	0	0,0
Liquiditeiten begrepen in beleggingen	59.147	54,5	78.550	77,2
Totaal per 31 december	108.439	100	101.802	100

Onder directe marktnotering zijn alle directe beleggingen met een beursnotering opgenomen.

Onder afgeleide marktnotering zijn voor zover van toepassing beleggingen gerubriceerd in beleggingsfondsen, hedgefondsen en private equity.

Onder waarderingsmodellen en technieken zijn de derivaten verantwoord die rechtstreeks ten behoeve van het beleggingsdepot zijn afgesloten.

Marktwaaarde en vordering herverzekeringdeel

Het verschil tussen de vordering en de marktwaaarde van de beleggingen betreft onder andere de rentegarantie van Nationale-Nederlanden en de algemene (vrije) reserve in het depot.

Aangezien er sprake is van herverzekerde verplichtingen door middel van een garantiecontract mogen de onderliggende beleggingen niet meer in de balans worden opgenomen. Bij garantiecontracten dient de vordering op de verzekeraar te worden bepaald op basis van de grondslagen van het fonds. Omdat de verzekerde uitkeringen premievrij kunnen worden achtergelaten bij de verzekeraar is de waarde van de vordering gelijk aan de onder technische voorzieningen opgenomen voorziening voor pensioenverplichtingen.

De herverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden – zoals die in 2016 van toepassing was – is een garantiecontract, waarvoor het volgende geldt. Het contract kent een overrentedeling en een technische winstdeling. De omvang van de overrente bedraagt over 2016: € 1.434 duizend negatief en per saldo € 2.265 duizend negatief (2015 € 831 duizend negatief). Op basis van een afgesproken staffel bepaalt Nationale-Nederlanden jaarlijks welk deel van een positief saldo van de overrente aan het pensioenfonds wordt uitgekeerd (100% in 2016). Op de einddatum van het contract wordt 40% van het positieve technische resultaat aan het pensioenfonds uitgekeerd. Hierbij komt een negatief technisch resultaat voor rekening van Nationale-Nederlanden. Ultimo 2016 bedraagt het Technisch Resultaat € 524 duizend positief (2015 € 304 duizend positief). De overeenkomst is – na een looptijd van 5 jaar – beëindigd op 31 december 2016 en omgezet in een premievrije overeenkomst zonder winstdeling per 1 januari 2017.

	2016	2015
[5] Vorderingen en overlopende activa		
Overige vorderingen en overlopende activa		
Vordering op Nationale Nederlanden	0	130
Latente vordering op Nationale Nederlanden ¹⁾	168	175
Vordering op de aangesloten onderneming	59 ²⁾	242 ³⁾
Lopende intrest en nog te ontvangen dividend		
Diversen	1	12
Nog te ontvangen dividendbelasting	6	6
Totaal vorderingen en overlopende activa	234	565
[6] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	3.115	2.040
De liquide middelen staan ter vrije beschikking. Op de rekening van de ING Bank N.V. is een 'intraday' kredietfaciliteit afgegeven van € 350.000,-.		
Passiva		
Reserves		
[7] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	4.313	4.896
Saldobestemming boekjaar regulier resultaat	140	-653
Aanwending bestemmingsreserve	0	70
Stand per 31 december	4.453	4.313
[8] Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserve (regulier)		
Stand per 1 januari	0	210
Saldobestemming boekjaar regulier resultaat	0	-210
Stand per 31 december	0	0

1) Dit betreft een vordering inzake de herverzekering van zieke deelnemers bij Nationale-Nederlanden. De hoogte van de vordering is gelijk aan de hoogte van de bijbehorende technische voorziening.

2) Het saldo heeft betrekking op nog te ontvangen premies (premie-afrekening 2015 en 2016) ad € 54, vergoeding vacatiegelden en vergoeding accountantskosten ad € 5.

3) Het saldo heeft betrekking op nog te ontvangen premiebijdragen december 2015 ad. € 222, de premie-afrekening 2015 ad. € 18 en € 2 diversen.

	2016		2015	
Bestemmingsreserve kosten implementatie				
Stand per 1 januari	140		0	
Saldobestemming boekjaar regulier resultaat	0		140	
Stand per 31 december	140		140	
<p>Ultimo 2014 is een bestemmingsreserve gevormd, zijnde het cumulatieve verschil tussen de ontvangen premie en de benodigde premie in de Aanvullende Pensioen Spaarregeling vanaf 2014. De vorming van deze bestemmingsreserve is conform de afspraken gemaakt tussen sociale partners.</p> <p>Het fonds heeft ultimo 2015 een bestemmingsreserve gevormd ter dekking van implementatiekosten voor wijziging van de regeling per 1 januari 2015. De implementatie heeft plaatsgevonden in 2016, maar de kosten worden in 2017 in rekening gebracht bij het pensioenfonds. Deze bestemmingsreserve is gevoed vanuit de in 2014 gevormde bestemmingsreserve van het verschil in ontvangen en benodigde premie in de Aanvullende Pensioen Spaarregeling.</p>				
Totaal reserves	4.593		4.453	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	1.395	101,0%	1.300	101,0%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	1.395	101,0%	1.300	101,0%
De dekkingsgraad is	4.453	103,2%	4.313	103,3%
De beleidsdekkingsgraad is		103,2%		103,3%
<p>Vóór 2015 is de dekkingsgraad vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de voorzieningen voor risico pensioenfonds te delen door de voorzieningen voor risico pensioenfonds.</p> <p>Vanaf 2015 is de dekkingsgraad vastgesteld als het totaal eigen vermogen plus de totale technische voorzieningen gedeeld door de totale technische voorzieningen.</p> <p>De berekening van de dekkingsgraad is als volgt: $(4.453 + 129.052 + 168 + 10.250) / (129.052 + 168 + 10.250) \times 100\% = 103,2\%$.</p> <p>De vrije reserves van het fonds zijn ongewijzigd, terwijl de voorziening gestegen is. Dit leidt tot een daling van de dekkingsgraad van 103,3% naar 103,2%.</p>				

Technische voorzieningen

[9] Voorziening pensioenverplichtingen

Het verloop van de voorziening is als volgt:

	2016	2015
- Stand per 1 januari	120.391	115.359
- Wijziging rentecurve	10.055	5.589
- Benodigde intresttoevoeging	-74	193
- Toevoeging pensioenopbouw	2.736	2.657
- Uitgaande waardeoverdrachten	0	-27
- Inkomende waardeoverdrachten	242	186
- Toename voorziening toekomstige kosten	45	43
- Vrijval excassokosten	-76	-76
- Uitkeringen	-3.825	-3.813
- Actuarieel resultaat op sterfte	-643	-217
- Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	-18	-57
- Actuarieel resultaat op reguliere mutaties	-34	0
- Toeslagverlening actief	-10	275
- Toeslagverlening inactief	-3	212
- Toeslagverlening slapers	5	67
- Wijziging actuariële grondslagen (sterftetafel)	261	0

129.052

120.391

De voorziening pensioenverplichtingen omvat een voorziening toekomstige kosten ter hoogte van 2% van de netto-voorziening. De voorziening voor toekomstige kosten bedraagt voor 2016: 2.406 (2015: 2.361).

De voorziening pensioenverplichtingen per 31 december is als volgt opgebouwd:

- Deelnemers	44.680	39.740
- Gewezen deelnemers	22.435	19.589
- Pensioengerechtigden	61.937	61.062

Totale voorziening pensioenverplichtingen

129.052

120.391

De duration van de voorziening bedraagt 17,2 (2015: 16,5).

De voorziening pensioenverplichtingen heeft een langlopend karakter.

	2016	2015
[10] Voorziening langdurig zieken		
Stand per 1 januari	175	190
Mutatie boekjaar	-7	-15
Stand per 31 december	168	175
<p>Dit betreft een voorziening voor zieke deelnemers, die door de adviserend actuaris is vastgesteld op basis van de verwachte lasten voor het arbeidsongeschiktheidspensioen en de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.</p> <p>De voorziening langdurig zieken heeft een langlopend karakter.</p>		
Totaal technische voorzieningen	129.220	120.566
[11] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	9.467	9.729
Stortingen	327	311
Onttrekkingen	-232	-470
Rendement	688	-103
Stand per 31 december	10.250	9.467
<p>Dit betreft de nominale schuldpositie aan de aanvullende pensioenspaarregeling "Mijn Pensioen". De schuldpositie is gelijk aan de inleg van de deelnemers (zie [3] Beleggingen voor risico deelnemers) en is langlopend van aard.</p>		
Totaal pensioenverplichtingen	139.470	130.033
Overige voorzieningen		
[12] VUT-voorziening		
Stand per 1 januari	1.138	1.137
Rendement	0	1
Stand per 31 december	1.138	1.138
<p>Dit betreft een voorziening voor de lopende uitkeringen aan VUTdeelnemers met inbegrip van bijkomende heffingen en kosten van pensioenopbouw tijdens de VUT-periode. Ultimo 2015 maken geen deelnemers meer gebruik van de VUT-regeling (2014: 0).</p>		

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van het pensioenfonds hebben in 2016 geen bezoldiging ontvangen. Wel wordt aan gepensioneerde bestuurs- en commissieleden een vacatie- en onkostenvergoeding verstrekt. De vacatievergoeding is vastgesteld op € 225,- per bijeenkomst.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2016 het pensioenfonds geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2016	2015
[14] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Herverzekeraar:		
Rente incassorekening	-72	-29
Banken	-10	-2
Waardeoverdrachten	6	2
Totaal directe beleggingsopbrengsten	-76	-29
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Herverzekeraar:		
Indirecte beleggingsopbrengsten algemene reserve	410	-79
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	334	-108
[15] Beleggingsopbrengsten voor risico onderneming (VUT-regeling)		
Indirecte beleggingsopbrengsten	0	1
[16] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Directe beleggingsopbrengsten	1	1
Indirecte beleggingsopbrengsten	687	-104
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	688	-103

[17] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Bijdragen voor de financiering van de basis- en prepensioenregeling (18,25%)

Bijdrage voor de administratie- en uitvoeringskosten (2%)

Subtotaal financiering herverzekerde basis- en prepensioenregeling

Bijdrage voor het Beleggingspakket

Stortingen Mijn Pensioen rekeningen deelnemers Beleggingspakket

Subtotaal financieringsoverschot APS

Inkoopsommen (onttrekkingen vanaf Mijn Pensioen rekeningen)

Inzake de basis- en prepensioenregeling bedraagt de jaarlijkse bijdrage 20,25% van de salarissom. Van deze 20,25% is 18,25% bedoeld voor de financiering van het basispakket en 2% ter dekking van de administratie- en uitvoeringskosten. De werknemersbijdrage is 7,85% van de pensioengrondslag (salarissom minus franchise).

Inzake het Beleggingspakket bedraagt de jaarlijkse bijdrage 4,3% van de salarissom van de actieve deelnemers. Van dit percentage wordt 3,25% door de werknemer bijgedragen en 1,05% door de werkgever.

Kostendeekkende premie

Kostendeekkende premie garantiecontract

Feitelijke premie

De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:

- Actuarieel benodigd
- Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid
- Opslag in stand houden vereist vermogen
- Opslag voor uitvoeringskosten

	2016	2015
	2.659	2.379
	53	49
	2.712	2.428
	327	559
	-327	-311
	0	248
	349	342
	3.061	3.018
	3.457	3.335
	2.824	2.746
	2.712	2.746
	2.120	2.072
	125	119
	26	27
	1.186	1.117
	3.457	3.335

	2016	2015
De kostendeekkende premie garantiecontract is als volgt samengesteld:		
– Actuarieel benodigd	1.505	1.489
– Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	125	119
– Opslag in stand houden vereist vermogen	20	21
– Opslag voor uitvoeringskosten	1.174	1.117
	2.824	2.746
De kostendeekkende premie over 2016 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn). Dit betekent dat de premies is vastgesteld op basis van de actuariële veronderstellingen die gehanteerd worden in het garantiecontract. Het rentepercentage dat hierbij wordt gehanteerd is 3%. De kostendeekkende premie garantiecontract bedraagt 2.824. De feitelijke premie is met 2.712 lager dan de kostendeekkende premie garantiecontract.		
Ex-ante heeft het fonds een kostendeekkende premie becijferd op basis van veronderstellingen, waaronder de hoogte van de kosten. Ex-post blijken de kosten ongeveer 141 hoger te zijn dan vooraf ingeschat.		
Door deze hogere kosten is de (ex-post) feitelijke premie lager dan de kostendeekkende premie garantiecontract.		
[18] Bijdragen voor risico deelnemers		
Premies pensioensparen	327	311
[19] Saldo van overdrachten van rechten	-6	-3
[20] Mutatie vordering herverzekeringsdeel technische voorzieningen	8.661	5.032
[21] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-3.057	-3.022
Prepensioen	-77	-114
Partnerpensioen	-675	-647
Wezenpensioen	-8	-9
Invaliditeitspensioen	0	-10
Afkoopsommen	0	-19
Totaal pensioenuitkeringen	-3.817	-3.821

	2016	2015
[22] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen		
Wijziging rentecurve	-10.055	-5.589
Benodigde intresttoevoeging	74	-193
Toevoeging pensioenopbouw	-2.736	-2.657
Uitgaande waardeoverdrachten	0	27
Inkomende waardeoverdrachten	-242	-186
Toename voorziening toekomstige kosten	-45	-43
Vrijval excassokosten	76	76
Uitkeringen	3.825	3.813
Actuarieel resultaat op sterfte	643	217
Actuarieel resultaat op arbeidsongeschiktheid	18	57
Actuarieel resultaat op reguliere mutaties	34	0
Toeslagverlening actief	10	-275
Toeslagverlening inactief	3	-212
Toeslagverlening slapers	-5	-67
Wijziging actuariële grondslagen (sterftetafel)	-261	0
	-8.661	-5.032
[23] Mutatie VUT-voorziening	0	-1
[24] Mutatie Voorziening langdurig zieken	7	15
[25] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-327	-311
Onttrekkingen	232	470
Rendement	-688	103
	-783	262
[26] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen Nationale-Nederlanden "Mijn Pensioen"	-232	-470
[27] Herverzekering		
Betaalde premies herverzekering (incl. indexatiekoopsommen)	-2.079	-2.431
Door herverzekeraar betaalde uitkeringen	3.824	3.805
Mutatie latente vordering inzake langdurig zieken	-7	-15
	1.738	1.359

	2016	2015
[28] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten:		
– Administratie Nationale-Nederlanden	-304	-292
– Accountant		
• Controle van de jaarrekening 2014	0	-2
• Controle van de jaarrekening 2015	-3	-46
• Controle van de jaarrekening 2016	-47	0
• Vergoeding werkgever controle basisgegevens	5	3
– Actuarissen		
• Jaarwerk en advies	-78	-76
• Certificering	-27	-27
– Bestuur en overige algemene kosten	-75	-104
Subtotaal administratiekosten	-529	-544
Kosten herverzekering:		
Kosten garantiecontract Nationale-Nederlanden	-325	-307
Beheerskosten garantiecontract	-287	-266
Subtotaal kosten herverzekering	-612	-573
Totaal Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.141	-1.117

De kosten vermogensbeheer zijn exclusief de kosten van managementvergoeding ten behoeve van de fondsbeheerders. Deze kosten worden ingehouden binnen de beleggingsfondsen en zijn verwerkt in het fondsrendement.

- Het contract met herverzekeraar Nationale-Nederlanden loopt tot en met 31 december 2016. De hiermee gepaard gaande lasten bedragen jaarlijks circa € 0,3 miljoen.
- Het contract met vermogensbeheerder Nationale-Nederlanden Investment Partners loopt tot en met 31 december 2016. De hiermee gepaard gaande lasten bedragen jaarlijks circa € 0,2 miljoen.
- Het contract met AZL loopt tot en met 31 december 2016. De hiermee gepaard gaande lasten bedragen jaarlijks circa € 0,3 miljoen.
- Het garantiecontract met Nationale-Nederlanden is beëindigd per 31 december 2016 en voortgezet als premievrij contract zonder winstdeling. Dit houdt onder meer in dat de hiervoor genoemde kosten niet meer van toepassing zijn voor het pensioenfonds.

[29] Overige baten en lasten

Koopsommen Nationale-Nederlanden	-33	0
Overige	-3	4
	-36	4

Saldo van baten en lasten

	140	-653
	2016	2015

Actuariële analyse van het saldo

Beleggingsopbrengsten	334	-108
Premies	-164	-128
Waardeoverdrachten	-6	-3
Uitkeringen	7	-16
Sterfte	0	4
Toeslagverlening	5	-402
Andere oorzaken	-36	0
Totaal jaarresultaat	140	-653

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2016 als volgt te verdelen:

	2016
	x € 1.000
Algemene reserve	140
Bestemmingsreserve	0
Bestemmingsreserve kosten implementatie	0
	140

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Deze risicoparagraaf is opgesteld op basis van de "look-through" methode. In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Begin 2012 is een andere invulling gegeven van de beleggingen en is de beheerder overgegaan van de traditionele indeling vastrentende waarden en zakelijke waarden naar een matching portefeuille en return portefeuille. De matching portefeuille heeft tot doel om de rentegevoeligheid van de beleggingen en de rentegevoeligheid van de uitkeringen voor een deel moet matchen. De return portefeuille moet voor additioneel rendement zorgen voor de portefeuille.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende zakelijke waarden categorieën getoond.

	2016		2015	
	€	%	€	%
Zakelijke waarden en vastgoedbeleggingen				
<i>Verdeling zakelijke waarden en vastgoedbeleggingen per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	3.949	17,3	4.461	20,1
Opkomende markten (Emerging markets)	45	0,2	4	0,0
Vastgoedbeleggingen	3.206	14,1	2.851	12,9
Liquiditeiten begrepen in beleggingen in ING Balanced Return Fonds ¹⁾	15.563	68,4	14.832	67,0
	22.763	100,0	22.148	100,0

Door de beleggingsmix van het ING Balanced Return Fonds is het niet mogelijk om de risico-informatie zodanig te rapporteren dat deze is toe te rekenen aan een specifieke categorie.

1) Onder "liquiditeiten begrepen in beleggingen" zijn de overige activa en passiva van beleggingsfondsen waarin wordt belegd verantwoord. Deze overige activa en passiva maken deel uit van de participatiewaarde van de desbetreffende deelneming in het fonds. Tot overige activa en passiva worden gerekend de niet direct als beleggingen aan te merken posten in de balans van de beleggingsfondsen als mede de derivaten die in de portefeuille van de beleggingsinstellingen kunnen zijn opgenomen.

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt, doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl veel van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luiden. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Zakelijke waarden naar valuta (exclusief derivaten)</i>				
Euro	3.510	15,4	3.292	14,9
Amerikaanse dollar	2.425	10,7	2.716	12,3
Britse pound sterling	403	1,8	364	1,6
Japane yen	396	1,7	470	2,1
Zwitserse franc	104	0,5	157	0,7
Overige valuta	362	1,6	317	1,4
Liquiditeiten begrepen in beleggingen in ING Balanced Return Fonds	15.563	68,3	14.832	67,0
	22.763	100,0	22.148	100,0

Door de beleggingsmix van het ING Balanced Return Fonds is het niet mogelijk om de risico-informatie zodanig te rapporteren dat deze is toe te rekenen aan een specifieke categorie.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Vastrentende waarden naar valuta (exclusief derivaten)</i>				
Euro	42.092	49,1	14.966	18,8
Liquiditeiten begrepen in beleggingen	43.584	50,9	63.718	80,0
Overige valuta	0	0,0	970	1,2
	85.676	100,0	79.654	100,0

Kredietrisico

Voornameijk wordt belegd via fondsen die aan de hand van mandaten gemanaged worden. Een van de aspecten daarbij is het beheersen van kredietrisico's. Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

De portefeuille Vastrentende waarden bevat ook rechtstreekse beleggingen waarbij het kredietrisico mede met behulp van de Standard & Poor's en Moody's rating wordt gemonitord. Bij de balanspost Vastrentende waarden is een nadere toelichting opgenomen waaruit de verdeling van de portefeuille blijkt. Het kredietrisico heeft alleen betrekking op vastrentende waarden.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden per kredietrisico:</i>				
AAA	20.227	23,6	10.513	13,2
AA	2.118	2,5	3.195	4,0
A	1.338	1,6	96	0,1
BBB	849	1,0	369	0,5
Lager dan BBB	2.115	2,5	1.598	2,0
Cash / geen rating beschikbaar	15.445	18,0	165	0,2
Liquiditeiten begrepen in beleggingen	43.584	50,8	63.718	80,0
	85.676	100,0	79.654	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	17.158	20,0	134	0,2
Resterende looptijd 1 <> 5 jaar	19.643	22,9	11.538	14,4
Resterende looptijd >= 5 jaar	5.291	6,2	4.264	5,4
Liquiditeiten begrepen in beleggingen	43.584	50,9	63.718	80,0
	85.676	100,0	79.654	100,0

Onder "liquiditeiten begrepen in beleggingen" zijn de overige activa en passiva van beleggingsfondsen waarin wordt belegd begrepen. Van deze activa en passiva is op basis van de beschikbare informatie geen indeling naar looptijd mogelijk.

De bedragen in tabel looptijd zijn gebaseerd op de waarde van de desbetreffende individuele beleggingen inclusief de lopende intrest, waarbij de lopende intrest is toegerekend aan de looptijdcategorie van de belegging waaraan deze gerelateerd is.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar risicoklasse:</i>				
Bedrijven	1.599	1,9	968	1,2
Financiële instellingen	902	1,1	390	0,5
Overheid	20.170	23,5	11.569	14,5
Hypotheek / leningen	2	0,0	3	0,0
Overig / beleggingen in beleggingsfondsen	19.419	22,7	3.006	3,8
Liquiditeiten in beleggingen	43.584	50,8	63.718	80,0
	85.676	100,0	79.654	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden en vastgoedbeleggingen per regio:</i>				
Europa	1.894	8,3	3.903	17,6
Midden Oosten / Afrika	45	0,2	4	0,0
Noord-Amerika	4.149	18,2	2.807	12,7
Midden- en Zuid-Amerika	13	0,1	0	0,0
Azië	1.048	4,6	542	2,4
Oceanië	51	0,2	60	0,3
Liquiditeiten begrepen in beleggingen in ING Balanced Return Fonds	15.563	68,4	14.832	67,0
	22.763	100,0	22.148	100,0

Door de beleggingsmix van het ING Balanced Return Fonds is het niet mogelijk om de risico-informatie zodanig te rapporteren dat deze is toe te rekenen aan een specifieke categorie.

Binnen de beleggingsfondsen waarin wordt geparticipeerd kunnen effecten worden uitgeleend. Er geldt geen beperking van het percentage van de effecten dat kan worden uitgeleend. Het desbetreffende beleggingsfonds waarin wordt geparticipeerd loopt door het uitlenen van effecten een afwikkelingsrisico. Dit is het risico dat bij de afwikkeling van een transactie de tegenpartij niet aan zijn verplichtingen voldoet waardoor betaling of levering van financiële instrumenten niet, niet op tijd of niet zoals verwacht plaatsvindt. Binnen de beleggingsfondsen waarin wordt geparticipeerd kunnen effecten worden uitgeleend. Er geldt geen beperking van het percentage van de effecten dat kan worden uitgeleend.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend op balansdatum. Er zijn geen beleggingen in Smurfit Kappa Group en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Vastgesteld te Eerbeek op 27 juni 2017,

Het bestuur

Peter van Dijk
(voorzitter)

Frank Elschot
(secretaris)

Erwin Schotman

Teus van Ginkel

Jan Paauw

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

Op basis van artikel 4 "Inkomsten en uitgaven" van de statuten van het pensioenfonds worden de uit de statuten en het pensioenreglement voortvloeiende pensioenverplichtingen volledig door waarden gedekt, waarbij het saldo van baten en lasten wordt toegevoegd dan wel onttrokken.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland te Loenen is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaire ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Smurfit, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds.

Omdat Towers Watson Netherlands B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuariësen en deskundigen aangesloten bij Towers Watson Netherlands B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 671.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 34.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- De technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- De kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- Het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn herverzekerd door middel van een garantiecontract en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De (beleids)dekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum gelijk aan 103,2%.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen hoger is dan het vereist eigen vermogen. Daarbij is in aanmerking genomen, dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagambitie in belangrijke mate afhankelijk is van de toekomstige beschikbare middelen.

Apeldoorn, 27 juni 2017

drs. W. Eikelboom AAG
verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland

Verklaring over de in het verslag over het boekjaar opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland te Loenen (Gelderland) gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit verslag over het boekjaar opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de staat van baten en lasten over 2016;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Smurfit Nederland (hierna: de stichting) zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 1.400.000
Toegepaste benchmark	1% van het pensioenvermogen, zijnde het totaal van de technische voorzieningen, voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers en de algemene reserve.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van de stichting en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritische grens bevindt. Gelet op het reserveoverschot hebben wij de materialiteit gesteld op 1% van het pensioenvermogen.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 72.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Risico	Onze controleaanpak
Verwerking contract herverzekeraar ten behoeve van jaarrekening	
<p>De stichting heeft in 2012 een herverzekeringsovereenkomst afgesloten met de herverzekeraar Nationale Nederlanden. Voor het herverzekeringscontract houdt de herverzekeraar een beleggingsdepot aan. De herverzekeraar rapporteert periodiek over het depot op basis van een winstdelingsjaarwerk. In het winstdelingsjaarwerk wordt gerapporteerd over de beleggingen die zijn opgenomen in het depot. Daarnaast wordt in het winstdelingsjaarwerk de voorziening voor verzekeringsverplichtingen opgenomen. Op basis van de resultaten van het depot wordt tevens periodiek de stand van de overrente bepaald.</p> <p>De stichting heeft in de jaarrekening een vordering opgenomen inzake herverzekeringsdeel technische voorzieningen. In toelichting '[4] Vordering herverzekeringsdeel technische voorziening' is een nadere toelichting opgenomen op deze vordering. Uit deze toelichting blijkt dat een afwaardering in verband met kredietwaardigheid niet benodigd is, dat de het herverzekeringscontract per 31 december 2016 is beëindigd en wat de contractuele afspraken zijn bij een beëindiging van de herverzekering.</p>	<p>Wij hebben de opgenomen activa, passiva, baten en lasten in het financieel verslag van het winstdelingsjaarwerk aangesloten op de onderliggende documentatie waaronder het door een accountant gecontroleerde verslag van de vermogensbeheerder.</p> <p>Wij hebben gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd zoals cijferanalyses en deelwaarnemingen gericht op de uitkomsten van de relevante financiële informatiestromen.</p> <p>Daarnaast hebben wij vastgesteld of het winstdelingsjaarwerk is opgesteld conform de contractuele bepalingen zoals opgenomen in het herverzekeringscontract. Wij hebben tevens controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van het herverzekeringsdeel technische voorzieningen per 31 december 2016. Daartoe hebben wij de voorwaarden in het herverzekeringscontract en de kredietwaardigheid van de herverzekeraar onderzocht. Hierbij hebben wij specifieke aandacht besteed aan de bepalingen bij beëindiging van het contract. Tot slot hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de herverzekeringsdeel technische voorzieningen onderzocht.</p>

Risico	Onze controleaanpak
Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen	
<p>De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen betreffen een significante post in de balans van de stichting. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij de stichting, zijnde de fondsspecifieke ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.</p> <p>De stichting heeft de waarderingsgrondslagen voor de voorziening pensioenverplichtingen beschreven in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' en een nadere toelichting opgenomen in toelichting '[9] Voorziening pensioenverplichtingen'. Hieruit blijkt dat een schattingswijziging heeft plaatsgevonden door toepassing van de meest recente prognosetafels. Deze wijziging heeft nagenoeg geen impact gehad op de voorziening pensioenverplichtingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd zijn.</p>	<p>Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certifierend actuaris van de stichting. De certifierend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certifierend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certifierend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2016. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.</p> <p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen beoordeeld en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen per 31 december 2016.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certifierend actuaris. – Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certifierend actuaris, gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.

Verklaring over de in het verslag over het boekjaar opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het verslag over het boekjaar andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- andere informatie, bestaande uit het meerjarenoverzicht, verslag verantwoordingsorgaan en samenvatting verslag visitatiecommissie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Maastricht, 27 juni 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.E.J. Pluymakers RA